Pawlicki Stefan, ks. prof., dr.

Historia nowszej filozofii od Kanta do nowszych czasów.
R. 1907.

Treść

§. 37. Postulaty praktycznego rozumu.
§. 38. Wartość Krytyki praktycznego rozumu.
§. 39. Kritik der Urtheilskraft.
§. 40. O późniejszych pismach Kanta.
§. 41. Uczniowie i zwolennicy Kanta. Schiller - Wilh. Humboldt.
§. 42. Przeciwnicy Kanta. Hamann, Herder, Jacobi.
§. 43. Jan Bogumił Fichte
§. 44. Jan Bogumił Fichte. Ciąg dalszy.
§. 45. System Fichtego
§ 46.

18.4.907.

2

<u>Wstęp ogólny</u> Mamy zajmow. się pewnym okres. dziej. filozo. dla nas najważn. bo w nim jeszcz. żyj. Wystar. to na odpow. dla czeg. ten właśn. okres wybr: Ale okres ten [kar.] jest tyl. cząstą jedną ~~zawiązuj~~ dziej. rozwoj: ~~dziejów~~ na histor: filozof: Zrodziła się ~~ona~~ jakie 600 lat przed Chr. a rozwij. się nieprzerw. sposob. — ludz. na zachod. nigd. nie przest. filozofo. aż po dni nasze. Olbrzymi to ~~jest~~ przeciąg czasu, bo jakie 2500 lat ~~obejmuj~~. W obecnich epoce najnowsz. któr. zaczyna się ~~odrodz~~ Kanta, jest bardz. krót. bo upłyn: ledw. 125 lat od ~~ukazan~~ ukazan. się Kryty. czyst. rozum. a ledw. 103 lat od śmierć. jej ~~Kan~~ auto. Ale te 125 lat są boga: w syste: nie tyl. w Niemcz: gdz. kiaz owa życia. się, lecz w wszystk. kraj. nasz: jaka styczno. z chrześcijańs. zachod. kultu. Jedn. to bogact. syst. i krót. stano: zaraz na sam. począt. wielk. trudno: nie w tem miejscu: że dla krótk. czasu, przeznaczo. na te wykł: nie będz. możn. zach. syst. wyczerp. a nie jed. wypad. pomin: to jest trudn. wszyst. towarzysz: wszystk. wykład. uniwersy: lecz jest inna, ważniejsz. bo zasadn. Niejed. pow. że trud. wyjaśn. aby filozo. miał swoj. histor: Zawiera tkwi. paradox: wobec nieśmiego. tom. naj. pretens. być każd. filo: a jedn. wszech:

Filo. nowoż. od Kanta

Rozum. Łatwo, że poszczegól. nauki- wej. swoj. histo: Ma ją
matem. ma ją fizyka, astrono. i każ. nau. specjal. Każ.
rozum. Łatwo: czem zajmu. się histo. tak. nau: Jest to zrez-
nitow. ducha ludzk. aby poznać obję: któr. zajmu. się n. p.
matem: coraz lepiej pozn. Zapew. nitow. to czas. chybi:
ale czas. postęp. byłd uwcięgo. skutk: Od czas: Pitagorej-
a wzr: jeom. od czas. aleksandr: moż. ze pomo. dokaza. wykaz.
jak coraz głęb: rozumie. i wyłuszcza. poszczegól. proble: geom:
stereom: ~~dostrzeżony~~: ~~sferyczny~~ Objekt pozost. ten sam = ten sam
trójk. to sam. koło, ta sama piramid. ale coraz lepiej bada.
i rozum: zesad. i praw. tej objekt:

Ale jaki jest obj: filozo: Wiado: że dużo. poczyty:
przec. żeb. filozo. był - jakakol. nau: bo nie ma żad. objekt:
Jest rzeczą pewną, że dot. filozofowie nie zgodzili się na jedn. defini.
swoj. nau., jest ich tyl. ile jest syst. a każ. syst. różni się od in.
Powied: że filozof. to miło. mądro. - miło. Boga = obie defi: S. Aug.
nau. o bycie - nau. tego. co być musi - (Plat. Aryst -
nauka tego, co być może. (Wolff), nau. czuć (Hobbes)
nauk. bezwzględno: - lub wiedze bezwzgl. - lub duch wiedz. że jest duch. (Heg)

19.4.203

3

I. O Kancie

Zob. O podstaw. i grani. Filoz: p. 2 –

Porówn. jenn. filoz. Jouffroy – Oeuvres de Reid I

Filozo. jest nau. której poj. dot. nie jest oznaczon. bo gdyb. niem było, nie mielibyś. tyle filozofii, ile filozofów; mielibyśmy tylk. jedn. tak jak nie mamy kil. fizyk. lub kil. astrono. lecz jed. fizy. i astro. jed. bo nauk. tych poj. jest ścisł. oznaczon. –

Podobn. Laromiguière w Leçons de philo. II. 3 –

Schopenhauer – Ibid. p. 3 –

filo. nie jest ustalo. nau.

Mówiłem potem o róż. jenn. publikacyach a przedewsz. wpros do Kanta. – właściw. po krótko

w § 1 kilka uwag o życiu, charakter. i pismach Kanta a przedewszyst. o jego marzen. dziejów.

Filo. nowsza od Kanta

§ Kritik der Urtheilskraft. Dwie krytyki poprzedzające doprowadziły do wyników wręcz sobie przeciwnych. „Krytyka czystego rozumu" dowiodła, że rozsądek i rozum teoretyczny zajmować się powinny jedynie zjawiskami; poznanie istoty rzeczy, jaką jest w sobie, dla nich jest niemożebnem. Jeżeli zaś „rozum praktyczny" przypuszcza jako konieczne owe trzy prawdy, których rozum teoretyczny dowieść nie potrafił, t. j. istnienie Boga, wolność woli ludzkiej i nieśmiertelność duszy, to jednak przez to nie rozszerza się wiedza nasza metafizyczna; są to postulaty, które tylko w obrębie praktycznej moralności mają wartość swoją. Tym sposobem dwie władze ducha ludzkiego, poznanie i wola, któremi zajmują się krytyki wspomniane, stoją naprzeciw siebie niepogodzone. Kant mniemał, że jest jeszcze trzecia droga, która potrafi doprowadzić do prawdy,

i pogodzić rezultaty dwóch dróg poprzednich. Tę drogę postępuje, jak przypuszcza, tak zwane Urtheilskraft. Spotkaliśmy się już raz z tą władzą przy kategoryach rozsądku, tam gdzie tworzy sądy (stąd nazwa jej), którą możemy oddać po prostu przez rozsądek. ~~Tutaj~~ Teraz Kant rozdziela jej dwie funkcye, ~~smak~~ sądzenie estetyczne czyli objawy dobrego smaku i sądzenie teleologiczne czyli odkrywanie celowości w rzeczach.

<u>Kritik der Urtheilskraft</u> wyszła za życia autora ~~trzy~~ trzy razy: 1790 (w Berlinie i Libawie), 1793 i 1799 w Berlinie, zawsze u tego samego nakładcy Lagarde. Między pierwszem a dwoma następnemi edycyami zachodzą liczne różnice, chociaż autor żadnej o nich wzmianki nie czyni, ~~zaw-~~ ~~sze powtórzona przedmowa do pierwszej~~, tem bez żadnych uwag powtarza przedmowę do I^ej^ edycyi także przed drugą i trzecią. Te różnice zostały uwzględnione w najnowszem wydaniu ~~edycyi~~ Kehrbacha (w Bibl. Reclam'a) z r. 1878. Zob. tamże (p. VII) wiadomość o tych różnicach oraz wzmiankę bibliograficzną o wydaniach, które ukazały się ~~wyszły~~ po śmierci Kanta.

Książka ta została bardzo życzliwie przyjęta ~~przychylnie ocenioną~~ po ukazaniu się swojem. Fichte i Schelling nie szczędzili jej pochwał i uważali ze ważniejszą od dwóch Krytyk poprzednich. Goethe chętnie w niej rozczytywał się, on, który ~~tamtych~~ od dwóch ~~Krytyk dawniejszych~~ innych stronił ~~nie lubił~~, a Schiller wydobył z niej wiele pobudek i myśli ~~przewodnich~~ do swoich poglądów ~~badań~~ estetycznych. Rozpada się książka ~~na dwie części~~ na: 1° Kritik der aesthetischen Urtheilskraft; 2° Kritik der teleologischen Urtheilskraft. Pierwsze ~~część~~ ma dwa działy: a) Analytik der aesthetischen Urtheilskraft, która obejmuje ~~podzielona na~~ dwie księgi: α) Analytik des Schönen; β) Analytik des Erhabenen. Potem następuje b) die Dialektik der aesthetischen Urtheilskraft, bez dalszych poddziałów. Krótki dodatek ma napis: Von der Methodenlehre des Geschmacks. Druga część: Kritik der teleologischen Urtheilskraft podzielona ~~na dwa działy~~ na a) Analytik der teleologischen Urtheilskraft; b) Dialektik der teleologischen Urtheilskraft. W dodatku osobnym: Methodenlehre der teleologischen Urtheilskraft, a na końcu ~~potem następuje~~: Allgem. Anmerkung zur Teleologie. Całość wykład ~~tem~~ rozpada się ~~podzielona~~ na 91 paragrafów; a poprzedzony przedmową krótką, i dość długim wstępem o dziewięciu rozdziałach. Taka jest powierzchowność książki.

Z przedmowy dowiadujemy się, że władza wsądzania (Urtheilskraft) powinna mieć swoją zasadę, która jednak nie daje się wyprowadzić z pojęć a priori, bo te należą do rozsądku, a ona ich tylko używa. Gdzież więc odkryjemy tę zasadę? Na to odpowiada Kant we „Wstępie", że dusza ma trzy władze czyli zdolności (Seelenvermögen od. Fähigkeiten): władzę poznawania (Erkenntnissvermögen); uczucie przyjemności lub nieprzyjemności (das Gefühl der Lust und Unlust); władzę pożądania (das Begehrungsvermögen

Pierwsza władza odbiera zasady swoje od rozsądku (Verstand), druga od rozumu (Vernunft); zatem trzecia powinna także skądciś jakieś zasady odbierać, wnosi autor (przedmowa p. XXII [inaczej] (2° wyd.) lub wyd. Reclam'a p. 13-16). Ale władza rozsądzenia (Urtheilskraft) jest władzą myślenia o szczególnych wypadkach, zawartych w czemś ogólnem (das Besondere als enthalten unter dem Allgemeinen zu denken) a wtedy ~~[illegible]~~ istnieje możność podwójna: albo dana jest prawda ogólna, a wtedy władza rozsądzenia, podciągając pod nią wypadki poszczególne, spełnia funkcyę determinującą cz. określającą (bestimmend), albo znamy wypadki szczegółowe, a wtedy władza rozsądzania, szukając do nich prawa lub zasady ogólnej, postępuje reflexyjnie (reflectirend). W pierwszym razie poznaliśmy ową władzę w „Krytyce czystego rozumu", jako podciągającą poszczególne wrażenia zmysłowe pod kategorye rozsądku; tam zadanie jej było czystem subsumowaniem (subsumirend) a zasady a priori dawał jej rozsądek; tutaj ona postępuje indukcyjnie

wszedł w zażyłość z Lud. Tieckiem, Fryd. Schleiermacherem, Fryd. Schleglem i zarabia na życie piórem. Pod koniec 1799 r. sprowadza żonę i dzieci do Berlina; zjawiają się tam także Aug. Wilh. Schlegel i Woltmann z Jeny, potem Hufeland, wezwany na posadę lekarza przybocznego króla, z nimi i mnóstwem nowych przyjaciół utrzymuje stosunki ożywione. Bernhardi filolog, Oehlenschläger, Varnhagen i Chamisso poeci także należą do tego kółka. ~~[illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]~~.

Z prac, które podówczas kończył przychodzi na pierwsze miejsce „Die Bestimmung des Menschen" na drugiem „der geschlossene Handelsstaat" 1800 – które on nazwał swojem najlepszem i najgruntowniej obmyślanem dziełem. Przekształcał obok tego swój system a badał istotę religii. Ale jego usposobieniu nie wystarczało pisanie; potrzeba mu było katedry, z której by mógł mówić i działać, bo każde mówienie ~~jego~~ dla niego było działaniem. Ponieważ w Berlinie nie było uniwersytetu, urządzał odczyty publiczne, na które ~~przychodziło~~ uczęszczało dużo urzędników i uczonych, literatów, polityków, nawet ministrów. Podczas zimy 1804/5 mówił „o rysach zasadniczych obecnego stulecia" (Die Grundzüge des gegenwärtigen Zeitalters). Na te wykłady, pełne reformatorskich pomysłów, przychodził regularnie X. Metternich, podówczas ambasador austryacki w Berlinie. Pragnął jednak dojść na nowo do stanowiska urzędowego. Zanosiło się na to już w 1804, kiedy Moskale zapraszali go do Charkowa, a Bawaryczycy do Landshut. Ale układy nie doprowadziły do żadnego wyniku, bo Fichte oprócz katedry filozofii żądał mnóstwa rzeczy, przedewszystkiem obecnego seminaryum do kształcenia przyszłych filozofów i pedagogów, ~~[illegible]~~ a dla siebie domagał się bezwzględnej swobody w nauczaniu i pisaniu. Te żądania odstraszyły i Moskwę i Bawaryę; wtedy rząd

pruski zamianował go profesorem w Erlangen, mieście należącem podówczas do Prus, z obowiązkiem miewania tam wykładów uniwersyteckich każdego ~~w~~ lata ~~w Erlangen~~, a zimą zaś miał w Berlinie, gdzie uniwersytetu nie było, wygłaszać odczyty publiczne. Ta kombinacya nie była zbyt wygodna, ale Fichte ją przyjął i w lecie 1805 udawszy się do Erlangen wykładał „Encyklopedię nauk filozoficznych". Następnej zimy 1805/6 rozprawiał w Berlinie „o Drogach do życia szczęśliwego" (Anweisungen zum seligen Leben), w których streścił swoje poglądy religijne. Przy wyborach do Akademii Umiejętności przepadł „ponieważ był filozofem", mówiono żartobliwie; Akademia chciała pozostać neutralna pomiędzy nim a poczciwym Nicolai, którego Fichte był obraził.

W lecie 1806 nie mógł udać się do Erlangen, dla wypadków politycznych; św. imperyum rzymskie zostało rozwiązanem a w lipcu 1806 powstał „Rheinbund" pod protektoratem Napoleona. Prusy porwały za oręż, ale zostały zgruchotane pod Jeną 14. paźd. 1806. Fichte w ostatnie dni potem z rodziną wyjechał do Pomeranii, a stamtąd ~~potem~~ do Królewca, gdzie ~~w lecie~~ zamianowano go profesorem tymczasowym „aż do przywrócenia pokoju." Ale 6. czerw. 1807 przed nadchodzącymi Francuzami wyniósł się do Memla, później ~~stamtąd~~ do Kopenhagi a pod koniec sierp. 1807 wrócił do Berlina, choć tam jeszcze stali Francuzi. Wtedy przejęty głębokim smutkiem na widok upadku i poniżenia swego narodu, postanowił odrodzić go przez odnowienie w nim ducha, za pomocą zreformowanej ~~nowej~~ edukacyi publicznej, i nowego rozkładu obowiązków obywatelskich i żołnierskich. Te myśli, praktycznie przeprowadzone przez Steina i Scharnhorsta, stanowią treść jego gorących „mów do narodu niemieckiego", które miewał podczas

zimy 1807/8 w sali Akademii muzycznej, gdy nieraz bębny francuskich pułków
przeciągających pod oknami, zagłuszały jego słowa. Był to dowód wielkiej od-
wagi cywilnej, w czasach kiedy w Berlinie dowodził generał francuski a Napoleon
kazał był rozstrzelać księgarza Palma za broszurę dla niego nieprzychylną.
Mowy te drukowane, w miarę jak były wygłaszane, podniosły ducha obywatel-
skiego w strasznie przygnębionym narodzie a przyczyniły się niemało do rozbu-
dzenia ~~przyg~~ gorącego patriotyzmu. Ciekawym i znaczącym jest fakt, że
w dziesięć lat po śmierci filozofa zabroniono w Berlinie nowej edycyi tych
mów. W październiku 1807 wygotował plan statutu dla mającego się
założyć uniwersytetu berlińskiego, ale plan ten, więcej mający na wzglę-
dzie wychowanie moralne, niż wykształcenie naukowe, nie został przyję-
tym. Wilhelm von Humboldt, podówczas minister oświecenia, wolał wszyst-
ko zgromadzić zdolnych profesorów i zostawić nadać wszystkiemu kierunek teo-
retyczny. W r. 1810 otwarto uniwersytet pod rektoratem Schmalz'a, po
nim nastąpił w tej godności Fichte, z wolnego wyboru kolegów. Ale już
w lutym 1812 podał się do dymissyi, ponieważ większość profesorów nie po-
chwalała jego surowszego wystąpienia przeciw zwaskom młodzieży aka-
demickiej. Rząd w kwietniu przyjął jego dymissyę a wśród powodów minister
i ten wymienił, że „Fichte dla mów swoich do narodu niemieckiego źle jest wi-
dziany u rządu francuskiego." Z oburzeniem słusznem woła Kuno Fischer: „działo
się to w rok przed wybuchem wojen niemieckich o wolność" (Geschichte der
neuern Philos. Tom V str. 318 2ie wyd.) Gdy zaczęła się wojna przeciw Fran-
cyi, chciał Fichte towarzyszyć kwaterze głównej królewskiej jako mówca
świecki, aby zagrzewać żołnierzy do walki. Rząd oczywiście tej propozycji
przyjąć nie mógł, a filozof, pozostawszy w Berlinie, miewał w lecie 1813

wykłady „o pojęciu wojny prawdziwej". Przez taką rozumiał on obronę wolności, podjętą przez lud cały. Tymczasem szpitale miasta, pełne rannych, nawiedzane były chorobą zaraźliwemi; żona Fichtego poświęcając się pielęgnowaniu padła ofiarą swego poświęcenia i zachorowała 3 stycz. 1814. Ona wprawdzie wyszła z choroby, ale Fichte, od niej zarod choroby odebrawszy, umarł 29 stycz. 1814. Osobę jego trafnie określił Hufeland, lekarz i przyjaciel jego: „Sein Grundcharakter war die Ueberkraft!" t. j. gruntem jego charakteru był nadmiar siły.

Rozmaite prace jego niewydane, zwłaszcza notatki, robione na jego wykładach, ukazały się niedługo po jego śmierci, potem w trzech tomach r. 1834, zebrane przez jego syna Emmanuela Hermanna Fichtego. Tenże nareszcie sporządził kompletne wydanie dzieł swego ojca: J. G. Fichte's sämmtliche Werke. Berlin 1845–46 w 8 tomach. Wydanie to zrobione dosyć niesystematycznie a nie można dosyć żałować, że filozofowi nie było danem za życia przedewszystkiem nadać systemowi swemu formy ostatniej i jednolitej. Chciał to zrobić podczas lata 1814, uwolniwszy się od wykładów i wszystkich zajęć postronnych, ale śmierć nie dopuściła do urzeczywistnienia tak pięknego zamiaru. Zamiast tego musimy poprzestać na kilku formach, w których wyrażała się jego Wissenschaftslehre, a te między sobą dosyć się różnią.

Filoz. nowoż. w Kanta

§ 2. Kryty. czyst. rozumu. – Porów. Lutosł. z r. 95 = p. 25 sq.
Wspom. już o różn. dwóch wyd. pierw. – dzięki Schopenh. – przyczyn-
ił się do ogłoszen. na nowo textu 1ej edy. w zbiorow. wyd. Schuberta
i Rosenkranza – rob. tom II z r. 38 = wszystk. poprzed. edy. od 3ej
do 7ej powtarz. text 2ej – też i text edy. 2ej pozostał w dwóch
zbiorow. edy. Hartensteina z r. 38 i 67 = tak. samo w osob.
wydan. tegoż wydawcy – tyl. że różn. 2ej edy. umieszcz. ~~dod.~~ w przypiskach.
Reclama Universal bibl. – podaje tekst. dokład. text 1ej edy.
(Kehrbach) =
W najnowsz. wydan. ~~edy.~~ zbiorow. robion. ~~przygotow.~~ przez berlin. akad. Umiejęt.
dwa pierw. tomy zawier. pism. z epoki przedkryty. (vorkritis. Schrift.)
Tom trzeci poda: Kryty. czyst. rozum. wedł. 2ej edy. bardzo staran.
uporządkowany = a dopiero w 4 tom. umieści. tak samo Kryty.
wedł. 1ej edy = prócz tego prolegom.: zu einer jed. künftig.
Metaphy. – Grundleg. zur Metaphy. der Sitten i Metaphys.
Anfangsgründe der Naturwissensch. – z r. 903

Podział pierw. edy. teki:
I Transcendentale Elementarlehre
II " " Methodenlehre
Pierwsza część o wiel. obszerniejsza od drugiej
rozpa. się na dwie części:
Transcendentale Aesthetik — i dalekodziej:
" " Logik

Estetyka transcendentalna ma dwa rozdz:
o przestrze:
o czasie

Logi: znowu rozpa. się na
1) transcend. Analityka:
2) " " dialekty:
jedna i druga podzielo. na dwie ks.
Naresz cie
II część o transcend. Metody:
zawiera 4 Hauptstücke
1) d. Disciplin d. rein. Vernunft
2) d. Kanon d. rein. Vern "
3) d. Architektonik d. rein. Vern.
4) d. Gesch. d. rein. Ver.

O znaczeniu Kompo. i stylu ob Litog. 27-28.

23.I.907

9

Układ cał. Krjt. czr. rozu: dobrzego i wygrzany = rob. Lit. 28.
Przed Kryt. w edy. pierw. Przedmo: i Wstęp =

O przedmo – Lit. 28 – 29

Mające do now. dzie: Kryty. czyst. rozu. w jak. znacz.?
Ona rozstrzyga czy rozum niezależ. od doświadczen. może
wyzn. się że jakkol. wiedzę – oraz zakr. czy metafi. wogól.
jest możeb. i jakie będ. jej przeznacz. jak. źród. grani. zasa.

Co rzdz. K. o dogmatyst. czego wzdź. się po czyt. Kryt.?
Lit. 30

Co przedło. jego siły?

Chce tyl. zająć się zas. rozum. i czyst. myślen.

Jak rob. poznać cały rozu. czyst. dzieł. rozu. bez doświad?
iobi jego inwenta. Lit. 31

Z ta wyjad. odpow. czy jest metafi. możeb.?
bo pri. myślen. dochod: do jak. wiedzy bez doświad – Lit. 31
Jeśli zaś nie potrz. to żad. metafi nie moż.

Filo. rozwój. od Kez.

§ 3 Czy rozum Kr. był podob. do przeprowadz.?

Zprzodu: do 1° wyd. wyst. Lit. 32

Pyt. tak. streści. się z dwóch cz.:

a) czy roz. moż. poznan.?

b) czy rozum moż. coś pozn.

Co do pierw. cz.: – Lit. 32

Tak. co do drug.:

Bez objektu nie ma poznan.

Kant dopuszcz. się tak. zwa. petitio principii –

Lit. 33 –

przyzna. bow. to czego dowieść nib. wł. chciał.

Co mówi Hegel =?

Zarz. Herzen: Kt obcho. się z rozum. jak z okular: który bada siłę powiększ. lub kol. czy może to brać w rachu. przy wydaw. sądu o przedmiot. widzian. Ale roz. to nie okular. któreb zdjąć moż. i obejrz. z osob.; roz. jest okiem sam. Jak widz. przed widzen. nie pyt. czy w ogól. oczy mog. widz. bez podr. widzen. każdy fakt ten sprostuj. tak podr. poznaw. Kan. przekony. się #

że poznaj. bywają zaś nie bada przedt. czy moż. coś poznaw.

23.4.1907 -

6 10

Na pozór całą ten zam. K. ber. dobr. a new. tob. mogło być w ten sfeg. że ibad. przew. natu. myślen. ludzk.? Jest myślen jest narzędz. za pomo. którą. pozna. wsz. poza. to narzędz:

Tak poj. zarzuc. K. – Kuno Fischer – w swoj. Gesch. der neuern Philo. Tom III (drugie IV)

Twierd. że Heg = – Lito. 34

Gdyb. K. był chciał to zrob. co mu Kuno F. przypisu. musiałby z wdzięcz. to poznaj. itd.

ale Kuno Fi. się myli bo K. nie chce uczyć jak orłów pływa.

to kwest. wyjaśn. dotycz. Logi. Arysto.

ale oczy uczę pływa. w ogól. i jakb. pływa. gdyb. wody nie było.

Na takie pyt. nie może jednak dać odpowie. nie zobaczy.

orłów. w wod: –

K. nie chce bad. narzęd. za pomo. którą. niedyszczy. poznaj.

t. j. nie chce bad. rozu. gdy jest czyn. lecz mówi: die Hauptfrage bleibt immer was u. wie viel kann Verstand u. Vernunft frei von aller Erfahrung erkennen u. nicht wie ist d. Vermögen zu denken selbst mögl. – ed. Reclam 6.

Lito. 35

Filo. nowsze od Kanta

Nareszcie K. w tej przedmowie jest niesprawiedliwy dla poprzedników – twierdząc że aż do Lockego nie myślano o zbadaniu granic i władzy rozumu ludzkiego itd. Log 35!

§ 4 – Rozbiór Wstępu do Krytyki czystego rozumu.

Lito. Zb.

Idea transcendentalnej filozofii = jest rozwinięta w tym wstępie.
Pierwotny utwór naszego umysłu jest doświadczenie a wyrabia się ten utwór z materyału bezkształtnego wrażeń zmysłowych.

Doświadczenie jednakowoż i urozmaicenie nie jest polem jedynym ani wyrobem jedynym nad którym pracuje umysł.

Doświadczenie mówi, że coś jest, ale nie mówi, że jest koniecznie.

" podaje tylko fakta – nie daje prawd ogólnych które by były same z siebie pewne, niezależne od doświadczenia – a takie pewne.

Co to są prawdy: a priori
" " " " a posteriori

Pierwsze zależą się poprzedzają do drugich – czyli doświadczenie = czyli a posteriori – często razy o tych drugich coś wypowiada: koniecznie – lub powszechnie pewne.

25.4.907

11

Poniew. ta cecha nie pozbyw. w dziedz. jako tek. musieli. ją dod. a priori.

Pyt: Jaką drogą dochod. roz. do tek. wiedo.? jakie ich za grani.? jaka warto. i znaczen.?

Lito. 37.

Że istniej: tek. wiedo. a prio. pokazu. matem. która wyd.. etc. ibid.

Czy opróż matem. za inn. jesz. wiedomo. a priori?

Odpow. Ki.: Każd. sąd – urtheil – zdan. jest połącz. podmio. z orzecz. Orzeczen. zaś moż. należ. do podmio. albo dla tego, że w nim jest zawar. albo moż. do nieg. należ. choć nie znajd. w obręb. jeg. poję. (czyli – w liczb. jego znam.)

W pierw. raz. sąd analityc. w drug. " " syntetycz.

Różni: zob. Lito. 38

Przykł: analityc. sądu: wszyst. ciał. są przestrzenne – synt: " " " " ciężk.

Filo. nowsza od Kanta

Nie zachodzi żad. trudności w tem, że sąd. analityczne mogą być a priori d. j. przed wszelk. now. doświadcz. = Lit. 39 -

Natom. wreszcie że także sąd analityczne polegają na zas. syntezy:

Wszystk. co się dzieje ma swoją przyczynę – oznacz. to nie mieści się w podmiocie – tak K. – Lit. 39.

Skąd przycho. do teg. zdania owego?

Nie można teg. z doświadcz. ! – (?!) bo to nie daje pewności powszechn. ani koniecz.

Zat. dod. to a priori – d. j. poj. przyczy. dod. do poj. wszystko co się dzieje.

W tem zawiera się K. ukryta jakaś tajemnica a w tej znowu mieści się odpow. na pyt = jakim sposobem sąd. synte. a priori?

W tajemnicy tej mieści się także idee now. wiedz: Krytyki czyst. rozumu wedle Lit. 39 –

Czyst. zaś jest taki, wiedza: n. p. rozum =

25.1.907

Co ist wenn czyst. — reine Vernunft ?

Ein Vermög. welcher d. Prinzipien d. Erkenntniss a priori an d. Hand giebt —

daher ist reine Vernunft diejenige welche d. Prinzipien etwas schlechthin a priori zu erkennen enthält

Lito. 40 —

Czem bytob. Organon czyst. rozu.? — syst. czyst. rozu.

ale K. stwier. iż zadan. stworzenia progr. tyl. przygoto. tak. organ. ozn. moj. Kr. czyst. Roz.

Poniew. czyst. wszy. K. taki. transcendental. nie zajmu. się przedmiot. lecz pozn.: jak. a priori mamy o przedmio. — Lito. 40

Czem były. Transcendental philo.?

Syst. komple. pozn., jak. mamy a priori o przedmiot.

Co należ. wykluczyć z syst. bed. transcend.:?

a) najwyż. zasady i poj. moralne — Mów. dzi poniew. są a priori, nie należ. d. filo. transcendental. — przec. — Lito 41

D. Weltweisheit d. rein. bloss spekulati. Vernunft —

Filo. rozumu od Kan.

§ 5 = Ocena Wstępu do Wiedzy. Krytycz. artyst. rozw.

Zob. dito. § 8.

§ 6. Transcendentale Elementarlehre Wspom. już wyż. że Wszystk. wyst. rozu. = Krit. d. rein. Vern. = rozpa. się na dwie części: jedn. bad. ~~wszelk.~~ obrem., drug.: bez. krót. Pierw. ma tyt.: Transcend. Elem.: – druga Method. lehre. = Co zaw. owa Transc. Elementarlehre? Zrobić: na wiór wiąz.: rodzaj. Logik = a wszystk.: wszej wsz.: byty od wielk. podob.: rozpa.: się na trzy części: Estetyk: i Logi. transcend. a te znowu na (Analityk. i Dialektyk: =

Ponieważ: wszystk. trzy cz.: maj. wspól. zadan.: t.j. odpowiedz. na pyt.: jak są możl. sądy syntety. a priori = powód ich wadzie: wyraz: w wiąz. ~~prawd~~ zachodz. wszędz. temi zadaniami:

Rozpad. się one na trzy rodz.: Któr. się uwydacz.: najlep.: przez przykła.: ~~Któr. wszyst.~~ wiąz. ongr.: razu. K.:

Pierwszy rodzaj: przykład: a) 7+5=12 =

b) pomiędz. dwoma punkt.: jest najkrót. drogą linia prosta –

Drugi rodz. przykład: a) Kaś. zmia.: w przyrod. może masi ~~ilość~~: przyczyny:

b) przy wszelk. zmian. ciała zostaj. ilość materj. cem ta sama

Filozo. nowa od Kanta

Zob. Lato § 9 –

Treść rodz.: a) dusza jest niepodzielna
b) dusza jest nieśmiertel.
c) świat musiał powst.

Każd. z tych trzech rodzaj. pytań: odpowiedź: negatyw. Sprowadz.
na począt. pyt. ogól. = jak są możliw. sąd. syntety. a priori ?
Pierwszy rodz. pytania: bierze z dziedzi. matem.
Drugi " " " " " fizy. ogól.
Trzeci " " " " " metafizy.

Moż. zat. ogól. pyta.: rozwiąz. i w pojedyncz. i na odd.:
mianowicie: w trzech pyt.: szczegóło.:
a) jak jest możliw. matem. a priori
b) " " " fizy. " "
c) " " " metafi. " "

Zob. Lito. 48

Na pierw. z tych trzech pyt. szczegół: odpowie.: Est. tran.
na drug. i trzec.: Analityk. i dialektyk. transcen.

Dla czego dwie ostatnie = umiejętno = rozumu ?

Zat. Estetyk. nie [?] potrzeb. umiej. ugody: Logi. transc.

myślen. alb. rozum
jest Verstand
albo wyższ. Vernunft
Stąd Logi. wyższa.
niższa analityk. Verst.
i dialektyk. Vernunft.
Lito. 50
Baumgarten

Jego Vorstel. Lockego i Leibni. – Lito. 49 – myślen.

29.1.907 α 14

§ 7 – Transcendentalność przestrzeni –

Filozo-nowa od Kanta

Nauk. Kr. poleg. na pięciu argum. – zob. Lit. § 10 = p. 55-56.

1° Przestrzeń nie jest poj. utworz. z wrażeń zewn. bo nie mogliby. ich odnieść od [illegible] jedn. zewn. nas ani ~~[illegible]~~ odmienn. do jakieg. zewn. nas – ani wyobraż. ich między sobą obok sieb. gdyby. nie mieli poj. o przestrz.

2° Przestrz. jest poj. koniecz. a priori – bo może. sob. wyobraz. przestrz. bez przedmiot. lecz nie może. sobie wyobraz. przedmiot. bez przestrz.

3° Gdyb. poj. przestrz. nie istniało w nas a priori nie mielib. zasady mate. [illegible] bezwzględn. pewno. Takich bez. pewno. nie mamy o rzecz. poniew. ze pomocą [illegible] doświad. Moglib. co najwię. twierd. że dot. zaw. sprawdz. się np. że od pkt. do drug. moż. tyl. prz. linię prostą.

4° Przestrzeń nie jest poj. ogóln. rzeczy lub urzęd. stosu. lecz jest czystą intuicyą (reine Anschauung), bo moż. sob. tyl. jedn. przestrz. wyobraz. w której są niezliczone liczn. części lecz za to tyl. jako części z jedn. przestrzen. wyobraż.

Przestr. musi wyprzed. poprzed. przed zmysły, że zaś zewn. nas nie widzim. przestrzeni jako jednolit. całość. zat. musi to być forma wew. naszego.–

5° Przestr. nieskończ. jest – nieskończ. zaś nie moż. powst. przez wrażen. zmysł. czyli nie moż. powst. z doświadcz. bo to daje tylko coś skończ. które moż. się powiększ. ale do przestr. nieskończ. dojść nie moż.

Jest zat. przestr. intuicya a priori.

Z tego wypł. następ. wniosk. Leto. 57.

a) przestr. nie jest własno. rzeczy ani wrażeń. ich relacyi. lecz czemś w nas
Nie moż. sob. wyobr. ani własno. rzeczy ani ich wrażeń. rela: inacz. jak a posteriori

b) przestr. jest tylk. formą wszystk. zmysł. zewn. czyli warunk. subjektyw. pod któr. możeb. jest zewn. intuic. Przestr. zat. znajdu. w umyśl. (Gemüth) a priori jest czystą intuic. w któr. rzeczy zewn. się przedst. się.

c) Przestr. istn. tylko dla człow. o ile nie włada. odbier. ze świa. zewn: wraż. zmysło. – Leto. p. 57 ≡ !!

Filoz. według od Kanta

d/ Przestrzeń jest także rzeczyw. realn. a równocześ. rzeczyw. ideal.; jest rzeczyw. real. ponieważ jest koniecz. form. wszystk. zmysł. rzecz. – jest rzeczyw. ideal. gdy mowa o rzecz. niezależ. od wszys. zmysł. Lito p. 58

Możn. mów. o realnie empiryczn. – empirisch. Realität – bo istniej. dla zmysł. które bez niej ...

możn. mów. o transcendental. idealno .... w tem drug. znacz. przestrz. nie jest właściw. niczem. – Lito 58

e/ Przestrz. jako warun. wszystk. wraż. zmysło. jest jedyn. wyobrażen. subjekty. które a priori odnosi się do świa. rzecz. a wtedy jest rzeczyw. objekty.:

t. j. że w dziedzin. wolni się obchodz. z przestrzen. jakoby rzeczywiś. istnie.

Smak np. jest rzeczyw. subj.

objekty. jest to, co we wszyst. ludz. ... Lito 58 –

Wszystk: inst. teorji będz. takie =

Dwa orzyt: Lito 59

I Czy fakta są prawdzi ? które i t. d.

II Czy teor. jest prawdzi. nawet w razie, gdyby orzeczenie ...

Dwa pytan. powinn. być traktow. oddziel. bo –

Lito. 59 –

Przedst. w odpow. na I pyt.

po kolei 5 ow. argum.

ad 1um przed. jest, że bez wyobr. przestrzenności niemożliwość...

ale to prawdz. jest w porząd. logicz:

w porząd. real. nabyw. jednak. pojęć. przestrz. kawałk.

a zaczyna się lokaliz. przedmio. zewn. nas mozol. jak to

widać i t. d. Lit. 60

To samo dzieje się przy każd. wyobr. ogóln.

ad 2um fakt jest niewąt. prawdz. – ale stąd, że moż.

zob. wyobraż. przestrz. bez rzeczy a więc....

nie wyni. że przestrz. jest stereoskop. przez umysł..

lecz racz. że duch nie wiedz. odrywa. rzeczy od całości przedmio.

od subject. a zamien. ich w osob. wyobr.

Moż. zob. wyobr. przestrz. bez rzeczy i t. d.

Logi. 60

30-4-907.

Filo. nowsza od Kar.

ad 3^ᵘ. Jk. wszystk. = Niewątpli. pewno metem. jest bezwzgl. zat. nie moż. być nabyw. przez wszyst. doświadcz. zmysło.

Ale ta pewno. nie wysta. stad, że . . .

by się ze pomo. rozum: (a jeg. organi. te same u wszyst. subject.) odkryw. w fakt. zmysło. ogól. więzienie. prawz. z prawdy –

Zwolenno. pojmow. przestrz. jako formy apriorystyc. posunę. się do twierdzen. że moż. wyobra. sob. przestrz. niczego itd.

Lito 61 –

wyst. dodatko: do nej metem. niezależ. wszyst. tak. a nie inn. fizyc.?

ad 4^ᵘ. jest on niewątpli. fałszy = przestr. nie moż. być wzięta inaczej . . . . Lito 62 –

ad 5^ᵘ. prawd. jest, że moż. usunąć. przestr. wszystkiego.

Lito. 63 –

co to niezrozumiano – Schopenhauer = Parerg. u. Paralipo. II. § 29 –

Zob. tak. Lito. 64

Ogół. uwaga Koi..:
Arist. defin. = τὸ τοῦ περιέχοντος πέρας ἀκίνητον πρῶτον = τοῦτ' ἔστιν ὁ τόπος = terminus immobilis primus continentis = granica nieruch. pierwsza tego co otacza, obejmuje = =
Defini: przestrz: Demokr. i t. d. pot. Newton i t. d.
jest to niezmierzone naczynie w które wszystko przebyw:
to samo Clarke - Spinoza
2) Subjektywna forma wrodz. ducha. ludzk.: Berkeley = Trochę Leib. Kant -

Zob. Wundta Logi: w najnow. wyd. z r. 1906 Tom I. 486 sq

3) natywizm - fizjolo: Jan Müller = Lotze
Schopenhauer =
Helmholtz -
Genetyzm empiryzm = i ewolucjoniz. = Herbart
Wundt =

Czy przestrzeń próżn. istnieje?
Kula teoria w próżn. przestrz. - Lit. - 64

Jak sob. wyobraz. świat skończony?
Co i jest nihil?
Próżn. względ: i bezwzględ.
Locus corpore privatus
" imaginarius - Lit. 65 -
Próżn. bezwzględ: - w któr. nigd. nie było ciał ...
Dla nas istnieje tyl. ciał. przestrzeni -
Lit. 66
Argum. VI nie dowod.
II Pyt: czy teor: może być prawdzi. dwie argum - ?
Na to pyt: mogłob. wystar. odpow. pośred - Lit. 67
Ale za i bezpośred. dowody:
cz gdyb. teor. była prawdzi. musielib. wszyscy lud. ... funk. twórcz umysłu z wyobraź. lub z intui: ...
Czy tak jest - Lit. 67.
6) teor. VI nie do utrzym Lit. 68

1.5.907

17
a

§8. Transcendentalność czasu jest treścią 2° rozd. Estety. transcendentalnej.

Jak przestr. miała być form. zmysłu zewn. tak czas form. zmysł. wewn.: Lit. 69

Ale pośred. jest on takż. form. zmys. zewn.

Dla czego?

Wszyst. zjawis. są w czasie – i podl. warunk. jego –

Dowody podob. do tych, któr. miały wykaz. transcend. przestrz.

1) Zjawiska alb. zaz. w przedst. alb. pozob. –

W obu raz. musim. z gór. mieć pojęc. czasu

2) Moż. czas sob. wystaw. bez zjawisk. ale tych bez czas. nie moż.

Tyl. w czas. możeb. jest rzeczywisto. zjawisk – d. Wirklichkeit d. Erscheinungen.

3) Gdyb. rzecz. czas nie był form. a priori – pewni. odnosz. się do niego nie miały b. warto. bezwzglę.

n.p. czas ma tyl. jed. rozmiar

rozmai. czasy nie mogą być raz. lecz ... Lit. 70

Te pewni. nie pocho. z doświadcz.

Filo. nowsza od Kanta

4) Czas nie moż. być poj. ogóln. bo –
jest wyobraż. (~~poj.~~) intuicyjn. – (czyste) Anschauung –

5) Ani nieskończo. czasu nie moż. pocho. z doświad. bo –

Listo 70

gdyż czas pochod. z doświadcz. – zaczerp. wyprzód czasu;
pot. cało – ale czas nie się przerw.

Wniosk: opart. na ow. i dowod.

a) Czas nie jest ani byt. istniej. dla sieb.
ani przymiot. objekty. należ. w rzecz.
lecz forma zmysł. wewn. pod którą spostrzeg. sieb.
samych i nasze stany wewn.

d. Form d. Anschauungs unserer selbst u. unserer
inneren Zustände

6) Jak przestrz. tak i czas ma swoj. realno. empiry.
czy. znane. objekty. dla zmysł. co podpa. pod zmys.
ale nie ma realno. bezwzględ.
czyli nie istn. w rzecz. niezależ. od naszo. zmysło.
Jest co do rzeczy idealności zaciąd. – = nic –

1.5.907

18
6

Krytyk: uwag nad teor. Kt.

1° forma zmysł. wewn: jest niestych-batane:

Dla czego =

Zmysł wewn: to jak. poczu. ogól. pewn. wewn. stan. przyjem. lub nieprzyj. - wtedy czas nie jest ich form. wyobraż. bo wraż. świa. zewn. bo wraż. świa. zewn. o ile są przyjem. lub nieprzyj. także przedstaw. się jako następ. jedn. po drug.

Ale następ. nie jest jeszcze czas.

Też zaś mowa o wszelk. świado. zjaw. wewn. to najprz. nie dostrzeg. w nich czasu - Dla czego =

Teraźniejszo. nie jest czas:-

2° Transcendental. idealiz. czasu nie zd. się różni od pospolit. idealiz. Berkel: - bo Lit. 72 =

Ulubio. terminus Kt = empiry: realn. wprowa. czytel.

Myl. w błęd - bo jest przeko: że to bezwzgl. realno. ta jedn. w zast. Kt nigd. nie ist.

Który. ilu. znaczo. nie empir: realno. - Lit. 72 -

Filo. czesn. od Kanta

Defin. Arystot.:

numerus motus sec. prius et posterius

ἀριθμὸς κινήσεως κατὰ τὸ πρότερον καὶ ὕστερον -

3° argum. który Ki. pow. idealn. transcend. czasu nie jest lepiej od tych, którzy powiedz. podob. argument przestr.: —

a) nieskończ. wsz. byłoby niepojęt.

Dla czego?: Lito. 73 —

b) jest istn. niepod. wyobraż. sob. czasu bez zjawisk —

Dla czego? Lito. 73 —

c) prawa ogól. czasu mog. być odkryw. w zjawisk. wszystkich —

d) Ki. nie odróż. wrażeń czasu od poj. czasu wyobr. od tempus imaginarium

Zob. Lito. 74 !!

e) Ki. nie zastanaw. się nad tem czy czas przestrz. nie mogą

Lito. 75 =

być czem innem prócz tego, czem być nam się zdają? czy nie wywoła istnieć? czy może być jak. wyobrażen. oznaczone i czas. które nam nie odpowiad. żadn. wrażeniom

Lito. 75

Filozo. nowsza od Kanta.

Pomeliś. treść nau. K. o przestrze. i czasie – jesie. one jest błędnem. jego dedukc. logicz. wykład. w Estety. wyst. rozp. utrzyma się może. A jak. wiele nie przyjmuje. Estety. tyt. a coś dziś ci, którzy wszyst. przyjm. ogran. jej wynoś.

Zob. zarzuty Schopenh. i Kuno Fisch.

Lito. 80–

§ 9 Kategorye – Po Estety. transcend. następ. Logi. transcen. Tem wykł. postaci. fenom. ozn. der Anschauungen za pomo. form oznaczających. przestrz. i czas. – W Logi. transcen. przech. prawa rozsąd. (Verstand) – wedł. któr. twor. się poję.

Jak zaś w Estety. transcend. materya poznaw. wszystko były wrażen. a formą czas i przestr. bo – Lito. 80.

tak tut. zjawis. te już uformowa. stają się materya dla Logi. forma zaś wzgl. dla nich są pewn. poję. a priori gotowe w rozsąd. (Verstand)

Bez owej. materya. wszystko. byłyb. owe opera. rozsąd. pozbaw. treści, pojęc. zaś jego byłyb. owe i próż. Na odwrót byłyb. owe ~~wrażenia~~ bez pojęć rozsąd. ślepe, nie byłyb. myślen.

Metoda K. Jak w estety. odrzucił materyę wraż. pochodz. ze świa. zewnę. aby zachow. formę czyst. pozacz. naoglądów tak zaś on poję. czyste zasad za pomo. odrzuce. wszelk. materya czyli czyst. uformowa. percep. naoglądów! Lito-81

Pozost. wte. czyst. poję. i zasa. wedł. któr. zasad. odby. czyn. funk. bez względu na treść naoglądów. Będz. to treść Anali. transcend. po któr. przycho. dialek. trans. aby wytło. granic w któr. zasad. zamkn. się musi i cie. nie dać przedz. pokus. używ. w sposób niewłaści. wrodzo. nie pojęć i zasad. i t.d.

Lito. 81 –

Jak zaczął K. te poję: czyst. rozu:? Lito. 82

Przez anali. sąd!

Jak za pomo. naoglądów. powsta. percep. tak za pomo. zasad pojęcia!

Percep. polegaj. na bier. przyjmo. wraż. ze strony naoglądów; i poję. na myślen. spontanei.

Ale zasad. nie moż. się odr. używ. pojęć, jak układ. z nich sądy

Pojęci. się nie odno. się (jak to ma miejs. w percep.) wprost do jakiego objek. lecz albo do percep. alb. do inn. poję! †

† Jest więc sąd potrzeb. ponieważ przedmiot!! Lito. 82

6.5.907

Filo. wiem. od Kanta

W każd. sądz. jest poj. obejmu. wiel. przedmio. a jest za one odnosz. do jedn. szczegóło. przedmio.

Wsz. czynn. czu. są podział. – gdz. poj. podziałe. i.t.d!

Lito. 82

Każ. funk. rozsąd. jest tak. sąd.

a wsz. tych sądów będ. rodzaj. jego funk.!

Przez analiz. tych róż. form sąd. otrzym.

pojęć. zasadn. czyst. rozsąd. – d. Stammbegr. d. rein. Verstan.

lub Stammformen der rein. Synthese

lub d. reine Synthese   Lito. 83.

lub die Kategorien – Praedicamente =

Jak można zebrać owe Katego?

W dwójnasób naastęp.:

Sądy – gdy pomij. ich treść, a tylko rozważ. ich formy

mamy, jak uczyn. logi. – przyjmu.: – że nas. Kanta e

wszystk: czwór. rozk. to jest:

a) sądy ogólne – allgem. Urth.
b) „ szczególne – besondere partikuläre
c) „ jednostkowe – einzelne. singuläre =

– podział ten ? kolejne wspól. poj.: ilość

Które w jednostko. sąd. występują jako jedno.
w partykular: jako wielość
w ogóle. jako powszechność =
Zastanawiając się nad ilości sąd: - czyli nad zewnętrz.
lub zakres. lub objętość ich podmiot: otrzym:
trzy kategor. ilości: Einheit. Vielheit Allheit

Wundt - Logik I. 163 (wyd. 3cie z r. 1906)
odróżn. jedn. [illegible] podr: bo subsumpcja wedł. mn. daje tylko
sądy powszech. - albo partykular =

—

b) Wedł: jakości: czyli sposobu, który orzeka. należy lub
nie należy do podmiot.
będą sądy
a) twierdz: bejahende Urtl.
b) przecząc: - verneinende. Lutos. 83
c) nieskończo. - unendliche
np. dusza nie jest śmiertelna:
przysp. nieokreślo: sposob. wyklucza: jestest. śmiertel
a zarazem: (limitującego) granic: w który. pozost. dusza się
znajdu.

Trzeci tym rodz. sąd. współ. jest kategor. jakości. które w sąd. twierdz. objaw. się jako rzeczywistość, w przecz. jako negacya – w nieskończ. jako limitacya: ograniczenie:
Mamy zatem trzy dalsze kategor: – i to kategor. jakości:

Realität Negation Limitation Lito. 84

Wedł. relacyi – t.j. czy uważ. się zdanie orzek. z powodu się zdan. że orzecz. może być przypisan. podmio.:
lub wolno – subsump. podmio. pod orzecz.
mogą być sądy:

a) kategoryczne.
b) hipotetyczne.
c) rozjemcze (Disjunctive Urth.)

Kategor: relacyi do siebie zastosow. objaw. się w pierw. jako inherencya i subsystencya (subst. et accid.)
w drug.: jako przyczyna: i zależno.
w trzec. " wspólno. lub wzajem.

Stąd – znowu trzy kateg:
a) Inhaerenz u. Subsistenz
b) Causalität u. Depend. (Ursach. u. Wirkg)
c) Gemeinschaft (Wechselwirkg zwischen Handeln u. Leiden.

Filo-wiem. od Kan.

C)

Lito. 84

Porównaj. podz. sąd. w modalno.
a) problematyczne – gdy wątpli. spos. etc. Lito 85
b) assertoryczne – gdy orzeka. raczej opin. lub przekon.
c) apodyktyczne – gdy wypowiad. prawd. niezmyl. stanow.
Powst. tedy trzy kategor. porównaw. Lito 85
a) Möglichkeit – Unmöglichkeit
b) Dasein – Nichtsein
c) Nothwendigkeit – Zufälligkeit
Będzie więc taka tablica:

1) Kategor. der Quantität
a) Einheit
b) Vielheit Lito 85
c) Allheit
2) Katego. der Qualit.
a) Realit.
b) Negation
c) Limitat.

3) Katego. der Relat.
a) Inhärenz u. Subsist.
b) Causalit. u. Depend.
c) Gemeinsch. od. Wechselwirkung
4) Katego. der Modalität
a) Möglichkeit od. Unmöglichkeit
b) Dasein – Nichtsein
c) Nothwendigkeit – Zufälligkeit

To są wszystk. czyst. poję. któr. rozsąd. w sob. zawier. a za pomo. któr. dokonyw. synte. percep. t. j. że rozsąd. tyl. przez nie może rozum. rozmaito. percepcyi +

+ Dowód. pod. K. że lista (tablica) jest komplet i że tyl. przez to ... tylko one i to pierw. wedł. prawdzi. ind. ak. wyczerp. te poję: Lito 86.

Dowod. pot. K. że przed nim uczło. bezpt. wynalei. te poz. pierwsz ale nie mej. żeda. jasn. do tego zasa. wedł. której l. ilt zrak. zbiór. jc empiry. i zrom bryg. 10 – praedicamenta – pot. jcan. 5 dod: pot praedica: (oppositum. prior. simul – motg, habere = a istad. tabli. nie była jeune komplet.

Hist. now. filo. od Kan

Takiż. tego będ. mieć się dopeniść. Ar. że niektó. formy cyst. umysłow. – quando, ubi, situs – wsrod kategor. pomieszcz – bezp. d. Versten – woi. wyprowad. mość. postode. – Któ. w kary. praedicabilia cyst. rozu:

u. p. situs, oyum: brema. et habes. przyczyno: Lito. 86 – obecno. opór itd. z u wspólne.

Aby z tych proi. poz. a peln. koncep. dostarcz. nam pierw nauka umysłowa mozty posad. jednoli. poz. któremub. wszad mogł operow. – przyjm. K. osob. funk. duch. która pośredni mi. umysłó: (sensibilitas) a wszad. = wyobraź.! Lito. 87 –

Wyobraź. a pamięć = Lito 87 –

2 tej wyobra. wypły. wyobraź. – czasu – który jako forma umysłu wewn. Tacz poz. z form. umysłowo. a przedmioty:

Takiej wyjst. wyobraź (Vorstell.) pod jedną formalność.

Lito. 87 –

Czas potoczny czasu. który jest w ob. forma wrażliwości

z kategor. ilości: która jest nierozmysło. powst:

powst. wymiar wyjst. ilości: –

das reine Schema d. Grösse

a nim jest liczba –

defin: numerus ē quantitas phaenomenon

z kategor: relacji – powst. za pomo. czasu wymiaty:

a) trwać i zmiany

b) być po sob.

c) być razem.

z kategor. modalno: powst: wymiaty

a) kiedyś

b) teraz

c) zawsze –

z kategor. jakości powst: wymiaty

a) być w czasie – rzeczywisto.

b) nie być w czasie – negacja

Lito 88 –

10. 5. 907

23

§ 10. Ocena Kantowsk. katego:

Że budo: katego: i pojęć że ich prawo. stworzon. dowod. wczł. przenikliwo. i Tatwo w ustawien. i przestaw. pojęć oderwan. nikt nie zaprzecz.

Tę stw. zrest. zewne przyznaw. K. jednomyśl.

Przyczyny: kerozs katego. do symetry: wykonc: jeta: na któr. bez kór. jest nic, okien: balkoni: nieb ozdob. i t. d. Fora: gotycz. światy: lub średnio. v. natura =

Trud. jedn. uczcz. na tenzo że ove o[illegible]. uwore unięt. któr. K. uczy. wsadk. - d. Verstand - pośred. v cob. 12 pojęć piemot. a wszel. postod. vozbewio. treści a wiend to porządkuj. umyśl. wyobrażen. utworo. na odzka: umysł. dnied: Lito 8??-

Nev. Kn-Fors. wyd. ?9d niepodlel.

„W zestawieniu katego. objaw. się w uneżół. sposób upodoban. K. w architektoni. zalewk. Nie valci. zbyt wczł. przywiązyw. wagi do symetr: (podob. już wyrzw. się Liebman i ktory się K. pojmie. Tak katego. ta zostaa zdedukow.

Hist. now. filoz. od Kan

Liebman,
K u. d. Epigo-
wytwor. ogon.
taki wdz. budo.

ze zrd. tak. dodekalog oryt. pojęć rozsąd. potwierdz.
jest formy czyste. a tej zastąp. nie moż. prze ograniczon.
architektoni. –

Vuno Fisch. ma rację. bo
W isto. co robi Kt? Kt podob. do wtuknieć. Któr. kilkanaś.
pojęć zestaw. a nie moż. lub nie chce wyprow. dla czeg. to robi – ani
w istk. stron. więc poję. te zostaj. dla siebie.

Moż. to być pewne doświadcz. ale będz. robić wraz. ograniczo.
Kt. przedewszyst. nie dowodź, dla czeg. w umysł. ludz. istnieją a
przed. cztery główn. poję: ilo. jakoś. relacji, modalno: będzie
powrów. źródł. umysł 12 takiego.

Zapew. umysł pewne: te cztery poję: ale – Listo 90
Powtó: Zamiast od ilo. jakoś. rela. modalno – można. równ.
dobr. lub nawet lepiej zacząć od życia, ruchu, stosunku: i t.d.
a zwłaszcza wyprowadz: te sam. co Kt. poję. wiel. inn.

Bądźb. to dalsz. zabaw. więcej dokazyw.:
Po trzecie = Stwarza moralnie: tej hipoteze:
musimy brać Kt. na serjo –

Listo. 91 =

10.5.907 [24]

Krytyk. Kanta. Kateg. przeprowad. można ze pomo. tych pyt. i tych odpow.:

a) Co upow.: nas do przyjmow. podob. Kateg.?

Odpow.: że bez nich zgoła - hipote. zaś że bez nich żadne nie zacho. potrzeb. jest doświadczenia zbyte. -

Uzasadnie.: K. dowod. że owe stanowisk. d. wsz. Verstan. musza być w umyś. goto. a priori. ponieważ nie są one: zmysło. percep. mają bow. charakt. konieczn. i powszechno. i t. d.

Lito. 91 -

Nie wol. stan. dylem.: pojęć. ogól. alb. są w nas goto. albo wchodzą do nas ze zewn. rzecz. i t. d. bo druga poło. tego dylem. jest niewątpli. fałsz.

Zad. poję. ogól. nie może powst. jedy. przez percep. zmysło. - Lito. 92 -

Ale z tego wcale wynik. że pierw. poło. dylem. jest jedyn. możliw: mogą być goto. a priori ogól. pojęć. ale mogą być wiadz. umysło. takich sposob. że przez percep. jednostko. odwrot. i t. d. Lito. 92

Hist. filo. nowoż. od Kan.

N. p. defini rzecz. że to jest. obdarz. rach. zenodział.
powód: wedł. daw. fito = Lito. 92.

Wedł. K. rozu. percep. jedność. zostaj. utłoczo. w goto.
forma rozsąd: subst: rach, przyczy. skutk. i t.d. a wszystkie
formy składa. się dopiero na pozn. rzeczy: Czy takie uznaje
dale. lepiej wytłum. = Lito 93.

b) Czy hipoteze K. wytłum.?

Odpow. mów, że nie zgodzić.
Co bow: jest jej. zadan? co chce on wytłum?
Chce wytłum: jakto by się ludz. myślen:
n. p. dla czego mów. wiele koni jest koło: czem.
lub: stoi. jest. i gorejè =
Wytłum: K. na str. Lito. 93 = !!

13.5.907

c) Czy teor. K. zgad. się z rzeczywisto.?

Odpow. — że wedł. nie.

Co zadzą: ani do K. stosun. rzeczywisto. do ludzk. rozumu.?

Co zadzą: filozo.? co ludz. nie rozumi? — Lito. 94

Czy ludz: podlegali się złudzen.?
Czy K. jest now. Kopernik.? } Lito. 95

Jaka różni. zacho: mię. Koper. a Kan.? Lito 95

Jakim argum. ratu. się K. od zarzu. tego?

Kategor. są albo transcendent. wedł. niego alb. transcendental.

W pierw. razie za przymio. objektu: w drug: form. subjektu.

Ale jest trzeci sposób:

Trendelenb. — Lito. 95.

N. p. kolor w nas i w rzecz:
głos lub ton.

Tak samo kategor. subst. lub przyczyno.? —

Lito. 96

Hist. filo.
worw. od Kan.

§ 11

~~d)~~ Czy wedł. meto. przedzi. K. odkryć swoje katego.?

Bynajmn.

K. za głów. opera. rozsąd. uważ. tworzen. sąd. czyli ~~lub~~

Łączen. subjekt. z predyk.: w jedno zdan.

Tymczas. różn. ich formy sąd. ergo --- Lit. 96

Nie może dojść dziw. się tej meto. w myśli. Który z lektorów

zarzu. [illegible] że tyl. z doświadcz. pozbier. swoj. katego.

Czy K. robi co inn.? – Lit. 96 –

Sądy są wreszcie wypow. doświadczen.

n. p. wszystk. kon. mają kopyta

lub ryby nie mają krwi ciepłej ..

W obu jednak raz. wygłasz. sądy ogół. raz twierd. drugi raz

przecza [illegible]

Wedł. K. anali. dokład. sąd. daj. nam dwie katego.:

ilo. i jako. Któr. same się pochodz. z doświadcz.

Tu oczywiście jest, że nie dla tego sąd ma iloś. lub jako

że tak myśl. musi. lecz sądzi. tak, ponieważ rzeczywisto.

Lit. 97!! obdarzo. jest ilo. i jako.

13. 9. 907

26 a

Co naczy ilość w znacz.-przenośn.
Lepiej zaczyn. od nazwy, gdy one się niezdr. wyrazid.
Lito. 98 !!
Tak samo jakość rzecz. na znacz.-przenoś !!
Lito. 99.
Zupełnie nie jakość w nazw: !!
Lito. 99.
Gorzej ma się rzecz z relacją i modalnością.
Wszy. relac: dzieli. zaś na kategor: hipotet: dysjunkt.
Znaczy to, że stosun. międz. subj. a predyk. jest
lub ścisłe.
w warunku
w wyłączen: wszyst. możeb. przypad. oprócz jedn:
To jest rzecz klasyfikac = Lito. 99.
Relacja wyra: stosun. wzajem. dwóch nazw samodziel.
obok siebie i zamiennie siebie istniej:
ojciec-syn - rząd-poddani -

Histo-filo
wiem. od Kan.

Że subj. i przedm. mog. wchodz. ze samodziel. post. mow.
mówi. o ich wszystk. stronach. Lito. 100

Ale niezupeł. przewodzi. rola: jest post. dale. ważniej:

N. p. Ten rolnik. jest wysok. wzrost.
" " " mężcz.
" " " z otwart. [illegible]
" " walory
" " " [illegible]

Mow. zaprzecz. ogół: mów. o roli: subj. do przedm:
ale w 1ym var. przypisuj. rolnik: [illegible]
w 2im " " " jakości
w 4 " " " [illegible]:
w 5 " " " bierno.
a tyl. w 3 " " " relacyj.

Stąd pokazu. się, że mej. [illegible] anali. zadz. docho. do
wyraz rola: wszelkiej. [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] lecz = Lito 100

14-5-907 27/6

Nie znamy wschodz. w dalsz. wnego. ani przechodz. sztuki. ewolu-
za powo. któr. z oster-słów. każdego. posiad. 12 lub więcej 18 każdego.
znaczeń. Nikt nie pomn. dla niej. z wiela: z. p. wyprowadza się
interp. i subiekt. i przyczynowo. i depend; wreszcie wspólno.
i wrażeń: Można je tak samo z innego któregokol. słowa.
każdego. wyprowadz.

Wiem Goethego - Lito. 101

Wogól. pierwsz. księgi: analityk. transcend. - która nib.
trakt. o rozd. poj. rozsąd: jest wielk. fantasty. budo-
bez naukowej wartości. lecz zasługą. na skalę. najwyższej. jak
każd. filozofów: wprowadzając. zamęt w słow:

Schopenhauer - w mej. wszy. filozo: Ka - z umiarow. w
kri. 1o tomie dzieła: D. Welt als Wille u. Vorstellung - ...
grub. błędy Ka. fatalny. zamęt: w architektoni. logi. =
któr. zwodzi. w umysłowych. przypuszcz. - że jak czas i przestr.
za wrodz. formy naszej. umysłu: - Lito. 102.

Filo. nowszej.
od Kan.

Dodaj. Schop: że cała ta nau. o szematyz. wyst. pojęć wszęd. – Schematisirung d. rein. Verstandesbegr. –

dla tego stanow. się stąd, że nikt nigdy nie potrafi. jej zrozu.

ze pozorna głęboko. i trudno. wszys. ukryw. przed czytel.

brak wielk. przedsię. dowo.

Podob. i inni wielbiciele K. z wyjąt. Kuno Fisch.

który jedn. jak wspom. uważ. ją za wadz. mister. zabaw

Pot. ~~jest niepraw.~~ nie jest. wywodz. K. że z czter. głów. katey. K. wypro.

12 nowo: któr. za jedyn. zasadn. pojęć. wszęd. Oczyw.

nie: mamy czterey głów. i 12 pochodn = zat. 16 =

ale z tych dwunast. pochod. jak wspom. nie ostat.

t. j. któr. wypływ. nib. z relacyi i modalno: występu.

parą: Inhärenz u. Subsistenz

Causalit. u. Depend.

Gemeinsch. u. Wechselwirkung } Lito. 103

Zob. jeszcze Lito. 104 o wyst. szematyz.

a z modalno: Möglichkeit u. Unmöglichkeit

Dasein u. Nichtsein

Nothwendig. u. Zufälligkeit

zatem do 16 trzeba jeszcze dod. wyst. 16 wszystkich razem 22

§ 12. <u>Zasady wyst. rozsąd.</u> Poznaliś. kategor. czyli pojęć. czyst. które znajd. się w rozsąd. po przed wszelk. doświadczen. Były to podan. w krótk. streszczen: zawarte. ks. I tak zw. analit. transcend. Teraz do drugiej ks. przechodz. tej zaw. analityk: która wykaz. zasady d. Grundsätze, wedł. któr. rozsąd. używa. pewnych: za pomo. kategor: oraz innych czyst. pojęć, które zaś wyprow. Trzeba w cało. doświadczen. empiry.

Te zasady będ. to/naszych. istota. warun. świa. zewn.

Wiedz: że przy pisan: Krytyk. czyst. rozum: stawi. sob. IV tery pyt.:
a) jak jest możeb. matem.?
b) " " " nau. przyro.?
c) " " " metafi.?

Lito. 105

Na pierw. pyt. znajd. się odpow. w Estetyc: transcen:
" drug " odpow. Va w drug. ks. analityk!

Co to przyro.? Jest porząd. zjawis. a to zależy. coś od pierw. warun: które umożeb. ich porząd. empiry.

Temi warun. są, gdy chodz. o porządek. porządek. zjawisk. czas i przestrz.

gdy chod. o porząd. całego zjawis. ich wzajem. porząd. i zależ—

Filo. nowsza od Kan.

będą niemi pojęć i zasad. czyst. rozsąd.
Gdy rozsąd. zwierz. te role t. j. gdy Lito 106
uczy. go Urtheilskraft – ściemnia lepiej odpow. pol. rozsąd- rodu gdy Verst: mniej więc. to samo wyraż. co Vernunft
Powinien. podsumowan. tyl. odbyw. się przy zasto. tej. zam. rodz.
między. empiry. zaś percep. (Anschauung) a czyst. pojęć: rozsąd. nie zachodz. żad. podob. – trzeb. mieć coś pośrednicz.: co b. z jedn. stro. było ściemniś umysłu – (intellectuell) a z drug. ściemniś zmysłów. (sinnl.)
Jest niem schemat transcendentalny – das trans. Schema
Pozycho. on do istot. przez odtwarz. się ściem z którego
bo ścies ma pewn. cechy wspól. i ze zjawisk. i z którego
Lito. 107 Schem. jest dziel. wyobraź. ale róż. się od obraz. umysłu.
Obraz jest dzieł. der productio. Einbildungskraft – która jest empiryczn. natu.
schemat zaś umysłu. pojęć – n. p. figu. w przestrze.
jest utwo. i pkład. monogram. czyst. wyobraź. a priori
Lito. 107.

Narenie: zrem. ogól. poz. rozsąd. — eines rein. Verst-begr. nie da się pomieścić w żad. obraz. lecz jest czysta synte. transcendent. wyrob. wyobr. i t.d.

I tak twor. K. ze pojęc. czasu, który miał być ogól. znamien. wielko. — (quantitatis). o ile jest poz. rozsąd. całej zmysłowej nas pojęć =

i tak znamien. subst. — być trwałą w czas. tego, co wszystkiej

po któr. zew. następ. coś inn.

Oczywiś: jest to wielka zabaw:

a teraz przejdź do zas. rozsąd. której wyprow. 2a i 3a

części Krytyki Analityki: Lito 108

Najwyż. zasa. wszyst. sąd. anality:

Prawo kontradykc. = Lito 108 —

Pozn. być wyprowadz. przez drugą zasa: bez któr. byłob. niemoż. dośw. w ogóle. ~~w ogóle~~ wszystko.

Warun: możliwej. wszelk. dośw. zarazem warunk. dla któr. możl. są przedmio. doświad.

Hist. filo nowo.-od Kan

Lito. 107

Prawo to zie brzmi po niem:
d. Bedingung. d. Möglichkt d. Erfahrg. überhpt sind zugleich Bedingung. d. Möglichkt d. Gegenstände d. Erfahrg – Lito. 108

zad. Nd. K. mają wartó. objekty. w zad. syntety. a priori

Lito. 109 Pod ta zasa. ogól. mieści. się zasa. poszczegól.
One spoczyw. na dwie danej a jest ich tyle, ile jest takigo. a zie te sprowad. się dej. do ostat. głów. takiż będ. ostat. zasa. głów. – ozpis. pod owa zasa: najwyż:
1° Co do ilo: Forzst. pewnej. za to ilości rozciąg: extensyw:
2° Co do takigo. jako: każd. wraż. jest ilo: intensyw.
3° Co do rela: Co ma być przedmio. doświadcze. musi się przedstaw. jako całó. w troja: sposób:
a) Pomi. zmian wszystk. zosta. ta sama subst. ani ilo. jej nie powięk. się ani nie zmniej
b) Wszyst. zmia. w świe. zasz. dziej. się wedł. prawa przyczyno:

c) wszyst. subst. istniej. obok sieb. i raz. w przestrze. zost. w wzajem. na sieb. oddziaływ.

4º) Co do modalno: mowa potrój. stron

a) wszyst. jest możeb. co się zgad. z formal. warunk. doświad.

b) wszyst. jest rzeczywis. co ma związ. z materyal. warunk. doświadcz. t.j. z wrażen.

c) wszyst. jest konieczn. co ma związ. z rzeczywisto. wedł. ogól. warunk. doświad.

Hist. filo. nowsz. od Kan.

§ 13. Filozo. przyro. Z najogól. zas. wyst. ułoż. Kt. filoz. przyro. a priori – a ułoż. w osob. dziełku: Metaphys. Anfangsgrün. d. Naturwissensch. z r. 1786 = miał to być rodz.: w[z] przyr. Metafi. przyrody – ale rodz. z przykład. zastósow. podr. gdy same Met. przyro. miał. być zupeł. czysto d. ie a priori. Tej Met. jedn. nig. [illegible] Kt. opracow. przyro. mięjsk. w ten rodz. przykł. konkret = dla przyrd. apriory. dedukt.

Paulz - 274

Sam. pisemko jedn. ułoż. wedł. szema. Metafys: mówi. właśc. za Krit. Komen. do drug. cz. Analityk: transcend. bo jest właściw. tyl. stósowan. zasad. ogól. rozsąd. do zagad. przyrody. Ale tej. mówi. o niem tak. właś. osobn. ubocznie.

Lito. 111

Filo. przyro. wedł. K. powin. wyka. w jaki spos. ogól. post. i zasa. rozsąd. mienią się w zjawis. przyrodzo. To zas o tyl. jest możeb. o ile mówi. posługi. się naukow. Nie chodzi bow. o poszczegól. zjawis. przyr. lecz o najogólni. klasyfikow. tej przew. – Stąd filo. przyro. ceniąc. się w bar. ciasn. granic.

Lito. 11

Zjawis. podpad. alb. pod zmyst. zewn. alb. pod wewn. Będą zat-
miały już to ściśle zewn. już to wewn. Ponieważ ten drugi nie nadaj-
się do obliczan. matem; zatem przeto tyl. zjawis. zewn. przedstawia-
Można wpraw. zjawi. wewn: wszyst. ducho. takie bed. swoją przyrodą.
ale te bed. nau. empiry. Lito. III

Aprioryst. filoza. przyro. zajmu. się przeważ. tyl. zjawis. przestrz.
a te przedsta. się nam w form. ruchu, który występ. w zmyst. nasz.
wrażen. Katego. ilo: odpow. zasa: wszyst. zjawis: są ilość. extensyw.
Wedł. Ka. jest to axyom. percep. Axiome d. Anschauung
Zastosow. zaś tego axyom. do mater. bed. w ruchu
zajmu. się 1e część filozo: przyro. – Foronomia. Zajmu. się
ciał. bed. w ruchu i praw. ruchu w ogó. który to ruch jest
u Ka. przyj. empiry. – nie pierwot.
Katego: jako. odpow: zasa: wszyst. jako. mają pew. stop.
cz. są ilo: intensywn. – Anticipationen d. Anschauung
Zasa. ta stoso. do mater: w ruchu (nie lokal. lecz molekularn.)
stanowi treść 2iej części filo: przyro. – Dynamiki: Ona zajmu-
je się różni. rodzajów. stanów płyn. stał. i t.d.

Katego. rela: odpow: trzy analog: – Analogien d. Erfahrung.
a stanow. treść 3 ciej części: filo. przyro. – Mechani – to zajmu.
się wzajem. oddziaływ. na sieb. ciał a polega

na treść rzecz:

Lit. 112

a) ilo. substan. materyal. nie zmien. się

b) zmian. każ. ma przyczy. ~~znan.~~ sieb.

c) przy wzajem. oddziałan. sob. rucha skut. równ. są przyczy.

Nazwa. katego. modalno. odpowie.
trzy postula: der empir. Denkens –
Stano. to treść 4 ej części: filo. przyro: – Fenomenologii:

Zajmu. się trzema rodz. ruchu
a) prostolin.
b) kołowym Lit. 113
c) względn.

Te trzy formy ruchu odpow. trzem katego: możebno.
Właści. każ. rzecz. jest katego. przeszł. – rzeczywisto
ze swoimi. zada. analizy. Konieczno.

Lit. 113

np. rzecz. każ. skut. ma swoj. przyczy. – nic nowe. nie opowia. co głos

24. 5. 907

§ 14. Fenomenoni Numenon. Lito 114

Filo. norma od Kante

24.5.907.

Filo. nowsza od Kan

§ 15. Dialektyka transcendentalna Lit. 119.

Druga tu część Logi. transcend. zajmuje się rozum: tj. tę władzą nazyw. Vernunft

Co mam. tu rozum.? Lit. 119.

Czy potrzeb. tej władzy? } Lit. 120.

Jakie jej opera.?

Sylogizm: owej: podst. ustaw. rozumu: jak. poprzedn.: sąd wyznacza: rozsąd. –

Kategor: idee rozu: – Vernunftideen

Rela: a trzy rodz. sylogizm: – Lit. 120

Sylog. kategor: – idee duszy

" hipot: – " świa.

" dysjunkt. lyj: – " Boga

Jaki jest stosun: rozu. do dawniejszych źród. wiedz. poznawcz.?

Lit. 120 !!

Jak kategor: oderwan. od zmysłów: uważ. za osnow. Lito. 121
tak idee, oderwan od zmysłow. za pozbaw. treści.
Rozum stawa-wniosko. pewn. postulc. pytan. reguły
przypominaj. że za świa. przyrodz. który-zajmuj. się
rozsąd. leży świat inny
po za świat przyrodz. konieczno. — świa. ducha-wolno.
Lito. 121 —
Rozsąd-zajmu. się tem co wygląd.; co w wzajem. do
sieb. zost. stosun. i zależno. —
Rozum zajmu. się tem, czem jest wygląd. czem wierdz.
Dowo. kateg. K. z natu. syllogizm.
Lito 121 !!
Szukan. zależno. i warunk. prowad. nas do idei
niezależno. — Lito. 122 !!
Tę wszyst. niezależno. nazyw. K.
d. Unbedingte d. Absolu: Lit. 122!

24.5-907

34

Fr. z Kanta — Co wer: rozumo. Vi o berorgledno. i absolu?

Lito 123

Co war: frar: absolu. Totalität in d. Synthes. der Bedingung: Lito. 123

Jeśli jedna gwiar jest orani zalejn. to suma wszyst. gwiazd etc.

Lito 123.

Vi. rozumu. dalej:

Post. wierelejno lub berwarunko: jest uprav. post. czyst.-rozu: bo.

a syllogiz. to czyn. opera: rozu:

Coi robi. w syllogizj = Lito 124.

Tot. wars warunk. — Totalität d. Bedingung:— vodiang. jed. fakt.

Lito. 124

So kan ein rein. Vernunftbegr. überhapt durch d. Begr. d. Unbedingt. so ferne er einen Grund d. Synthese d. Bedingt. enthält erklärt werden.

Wszyst. to fałszy. i urojo. dla reg.?

Lit. 125

Zobacz. na rzez. jak w praktycz. krystalizu. się ogól. idee niezależno!

Tych form tyl. ile rodz. syllogiz.

lub co na jed. wycho. ile jest form relacyi

(relac. zaś to stosun. międz. subj. a predyk.)

jakie zapomo. katego. rozsąd. zob. przedsta.

Będą ted. syllog.

alb. katego. alb. hipot. alb. dysjunkcyj.

Bezwzględno. w syllog. katego. będ. idee duszy

" " " hipot. będ. " świa.

" " " dysjunktyj. " " Boga

Dla czego?

Zob. dowód. K. – Lit. 125

—

27.5.907

Filozo. nowsza od Kanta

Sa zat. trzy idee rozu: Vernunftideen – Lito. 125.
2 któr. pierw. wyraż. wygląd ne subj:
dnq. " " " zjawis. wszyst.
trzecie " " " wszyst. co jest.

Idea duszy bedz. bezwzgled. jedno. myślac.: subjekt. Lito. 126
" świata. " " " wszystk. warunko. zjawisk.
" Boga " " " " " myślen.

wszystko. które:
Przykład: Wszys. ludz. śmiert:
Sokr. jest czło.
" " śmiert. Lito. 126 –

Nowe je – suma wczes: Lito. 126 –

2' Przykł = w hipote. syllo:
Jeże. słońc. świeci – mamy dzień
" " "
zat. mamy dzień –
Consilit. u. Dependenz – Lito. 127

Nazwani: syllog. dysjunkcyjn.

Trójkąt -ów- być- Lito 127 -

Na podst. dysjunkcyjn. syllogizm. wnosi się niezależno. istniency. wszelkich - tosamo niezależno. w antec. Boga. 127

Znowu olbrzym. zabawna

U K. każd. idee ma tyl. znacze. regu. pośrednicz. międz. post. rozsąd: - ein regulativ. Prinzip - któreb. przynosi. treść, mog. być przedmio. badań metafizy.

K. wyraź: Przedmio. idei transcendental. jest coś, o czem nie wiemy nic:

Der Gegenst. einer bloss transcendental. Idee ist etw: wovon man kein. Begr. hat

Zaczyna to wed. terminolo. K. - 128

27. 5. 907

36

Przed K. mówio. że można myśl. o tem, co poznaj. a poznaw. to, o ~~czem~~ myśli. U K. jedn. myśl. (denken) jest co inn. poznaw. (erkennen).

Myśl. moż. o wszyst., poznaw. tyl. co podpa. pod wszyst.

Lit. 128

Dzię. czy owe idee bezw. jako przedmio. któr. pozn. się daj. to wpadan. w poroż metafi – metaphy. Schein-

t. j. traktuj. owe idee jak gdyb. były zjawisk.

i mogły być przedmio. ~~poznaw~~ percepcji – Lit. 129

Czemu. bezw. tak. pokuszon?

Lit. 129 !!

Stan. K. do dow. metafizy.

tamż. 129 !!

Filozo. nowożyt. od Kanta

§ 16 Paralogizmy czyst. rozumu

D. Paralogismen d. rein. Vernunft tworzi napis -ię części transcend. Dialektyki.

Zajmuje się ta część krytyką psycho-racyon. czy metaf. duszy

Co to paralog.? o paralog. logicz. a transcend.

Lit. 130

Cieke: a bezdn. uwagi Kt =

o pojęc. czy zasadz. wiodzi: ja myślę !!

Lit. 130

dla rcz. Kt. nie umieść. go pośród kategor!!

Ich denke

Ich als denkend. Sein bin ein Gegenst. des inner Sinnes u. heisse Seele

Derjenige was ein Gegenst. äusseren Sinne ist heisst Körper

Lit. 130

28-5-907 -

37

Co mówi Ki o psycho-racyonal:?
Czy prów. że wszyst. co mogę wiedz.
niezależ. od doświad. odważ. i
niezależ.-od wszyst: zawsz. się w zdan.
ja myślę ??

} Lito. 131

Czy prawd.-jest, że całą psycho-racyonal.
wyprowad.-się ze jedn. zdan. „ja myślę"? Lito. 131
Będz. to nau. bez treści i t.d.

Ki. stosuj: schemy katego:
do wszyst. danych -czyli ja myślę!

1° katego: rela: -subst: ja o ile wszyst. jest. substan:
2° " ilości -jedno -ja " " " zawsze
jednem i tem sam:
3° " jakości: -pojedyń. -" " " jest. czemś pojedyń.
4° " modalno.- : " " " " może być w ślowem.

Lito.-132 możliwo. konieczn. do wszyst. rzeczy a przedmiot.
do możeg. świata -

Filozo. nowsze
od Kant.

W/ (Do dyskursu. psycho. które te twierdz. ojciecz:

1° Dusza jest subst

2° " " jedna

3° " " pojedyn.

4° " " w stosun. wzajemnie do rzeczy możeb. w przestrz.

W dyskl. któr. twierdz. zawar. są które głów.

przymio. jakie psycho. przypisu. duszy =

w 1° – 3° = niematerjalno.

niezniszczalno. } te trzy raz. daj. duchowo.

osobisto.

w 4° stosun. do ciała = ocenienie. przedm. z wszech. ciał.

Dla któr. dusza jest źródł. życia – a ta dusza

przez nieśmiertelno. –

Jak powst.: te które paralogizm. z któr. zdanie.

od Denke? – Lit. 132–133

23.5.907

38

6.

Filozo. nowsza od Kan.

Pierwszy paralog: dusza jest subst:

Dusza jest bezwzględ. subjekt. wszystk. moich sąd. a więc ja nie moż. nigd. być predyk. inn. rzeczy

Lito. 133

K. zarzu.. = że logicz. subj. jest brany za coś rzeczywist. t. j. zamien. się subst. logicz. na real.

Stąd że myśl każ. jest w moj. ja myślaci. wyni. tyl. że przy. myślaci: ja ma się do pozostał. myśli, jak subst. do swoich akcyd:

Nic wol. utrzymy. że niezależ. od myślen. jest jakaś subst. duchow. i. d. d. Lito. 134

Drugi paralog: dusza jest istot. pojedyń.

Lito 134–135:

Trzeci paralog: Dusza jest ciemń osobist.

Lito. 136

Czwart. paralog: To co znać. jest (jedyn.) jako przyczy. doznaw- wraż. ma istnie. wątpli. Wszyst. zjawis. zewn: za tyl. znam. pośred. ponieś. przez syllogizm wnosi. że są przyczy. doz. percep. — Ergo istnieś. przed. zewn. jest wątpli.

Kr. o idealiz. i istnien. zewn. przedmio.

Lito. 137 —

Kr. o transcend. idealiz.

L. 138

Kr. o dualizm. etc.

L. 139

28.V.1888

[§ 17: Uwagi o wszyst. ateizmat. paralogi. raz. wszyst:

Lito. 147]

Filozo. nowe od Kanta

[§ 18 Uwaga ogólna o owart. paralogiz.]

Listo. 146 -

[Wynik ostat. uwagi do któr. K. doched.]

Listo. 150

31.5.907

Filo. nowsze od Kanta

§ 17. Antynomie czyst. rozumu. Jest ei: przy drug: ks: Dialektyki transcend. Wspomnia: że 1 a ks. tej dialektyki zajmuj. się pozoz: czyst. rozu. czyli ideami wogól. Druga ks: rozpa: się na trzy działy głów: (Hauptstücke) z któr. pierw. poświęco: był paralogizm. czyst. rozu: Powiedz. że co dzieje. w głów. zasad. Świad. się w tak zw. psycholo. racyon:

Ter. przechodzi: do 2° działu głów. tej sam. 2ej ks: który on napis: D. Antinomie d. rein. Vernunft

Że zaś tu antyno. występu. w róż. form. czy sprzecznościach (ein vierfa. Widerstreit), mówi się częst. o róż. antyno. zamiast jak Ka. o róż. sprzeczno. jedn. antyno.

Ale co to antyno.?

Jedna z form transcend. pozo: des transcendental. Scheins

Jak powst: ten pozór?

Lato 157.

W ilu form. mani on powst.?

ibid.

Rozum staw. probl. taki:

Mamy pozn. ideę niezależną. ocz. bezwarunko. zupełną. wszystk. warun. i przycz. od któr. zależ. zjawis. świat. zew.

Aby rozwią. ten probl. postępuje się rozum według kategor-

główn: ilo. jako. relac. modalno.

aby ułoż. ~~zjawis.~~ tego świa. w cało.

i wytłum. podstę. kosmo: Lito. 152

Podst. psycho: była idea jestes. myśl.

w sob. jedn. i pojedyncz-

podobn. będz. podst. kosmo. idea świa.

Ta idea świa według kateg. zamien. się

w cztery głów. Weltbegr.

Pierwsz. z tych idei świato. lub kosmolo. jest

zastóso. katego. ilo. do cało. zjawis.

druga " " jako.

trzecia " " rela.

czwar. " " modalno.

31.5.907

Filoz. nowsza od Kanta

Wedł. Kanta ilo. chce. pozn. cała przestrz. i cały czas. w który. idzie świat
" " jako " " jego części składo. czy. przyczyn. mate.
" " " dale. " " wszyst. przyczy. który. stosują się w przest. świa.
" " modalno. " " co w nim jest konieczn. a co przypad.

Tym pozn. posta. cztery. proble. odpow. czter. katego. czys.

1. probl. porząd. świa. w czas. i granic. jego w przestrz.
2. " składni. ostateczn. mat.
3. " przyczyn. ontologi. świa. Lito. 153
4. " konieczno. i wolno. w zjawis. przyro.

Oto cztery głów. proble. kosmolo. Wedł. Kt nie daj. się rozwiąz.
bo na każ z nich dwie odpow. Lito. 153

Ta moż. dwie wręcz sob. przeciw. odpowie. stanow. takż.
wa. antyno. rozu.
opera. zas. który. je wytwarz. operaczas. która je wytwa.
zow. się Antytetyka czys. rozu.

D. Antithetik d. rein. Vernunft

§ 18. Antyno. pierw. dopuszcz. dwóch tez sob. przeciw.:

a) teza: Świa. ma począt. w czas. i grani. w przest.

b) antyteza: " jest bez począt. w czas. i bez gran. w przestr.

K. twier: że tak. sam. tezy dowieść moż. jak antyt.

Argu: K. na ~~tezę~~: Lito. 154

3.6.907

a

Tak dow: V_z antyt: ?

Lito 153'

Vurkleu. K: że teza i antyt. maj. za sob. równ. siln. argu.
a że obie nie mog. być raz. prawdz. – wnosi, że obie za fałszy.
Rozwiąz. zaś K. tej zagad. – bo to zew. zagad. – przypomi.
swoj. idealiz. transcend.

Uwagi kryty:

Dla filo: nie dzi. dowodzi. bez każd. dowod. niepośredn. i logicz.
sił z prawdz. znacz. słów i warto. logicz. argum.
antyno. pierw. z Kanto. nie idzie: czy też nie są obie
ich wolo: raz. fałszy.

Pierwo. ter. jest prawdz. antyte. fałszy – wniosku.
zaś V_z. niezrozumiał..

Dowod. które – wznosi. V_z antyte. są niezupełniej. a dowod.
tyl. że nie wyst. ... Tom. Któr. te trudno – jasno rozwiąz.

Filozo nowsza od Kanta

Św. Tom. najpierw zazn.: uwag. że powstan. świa. i stwo-
rz. nie zależ. od sob. wystaw. w tym sposo. jak. wszyst. w świe-
cie rodzi się i powst.

Nie jest powstan. świa. przejś. z jedn. stanu do drug:
lub z jedn. właści. do drug. lub z poten. do aktu
ono jest i.t.d.

Lito 156

Powtó. św. Tom. odróż. czas rzeczyw. i przestr. rzeczyw.
od czasu i przestr. które są dziełem wyobra.

W rzeczywisto. świat nie powst. w czas: lecz raz. z czas.
czyli czas raz. z świat.

w rzeczywisto. świa. taki: skończo. jest i przestr. skończo.
wypełn. ale dla wyobraź. ta przestrz. wyd. się nieskończo.
bo moż. do niej ciągl. now. dodaw. przestrz. ~~[illegible]~~

Potrzeba: o powstan. świa. nie moż. mówić, nie potrzeba:
o Stwór. zaczął się po za świa. Obchodziłob się o to,
czy Stwór. mógł stwor. świa.: w jedn. chwili – co nie wykl.
rozwoj. świa. w czasie =

Lito 157

Teoria - jedn. uwag. krytyk: Wieczno-świa: była utrzym. przez wszys.
filozo: wsia. przez Augst. ale w in. znacz: nie antyk. W
Idea. Augst: Jakość: świa. istn. odkąd Bóg jest a Bóg zaw. jest;
u wieg. jedn. nie ma wszech. stworzen - Św. Tom. de aetern:
mundi =

Augst. jedn. nie uwzgled: tego: co Św. Tom: wzbyt. uzasad:
że świa. jest istota która wypełni (kied. spełni. się nasi =
Nowoczes. naturali: jeśli co antychrześcijan... dowody: wieczno-
ściu: z dawnt praw fizy: że masa materii. ostaje. ciągle. ta
sama [energ: tak: zaw. ta same - Jednakże: nie uwzg
itd. ich. porządk. z entropii: Ta zaś przemaw. za tem, że
świat kied: zgaśn. Spen. przypu: że jest. się zaw. od
ale to przypuszcz: - nieuzas:: ani też pewn. Dowo przez
nie dowod. że świat nie mógł być stworzo = Przeciwnie przez
chw. że miał kied. począt =

§ 19. Druga antyno. odno. się do częś. składo. części elem.
iwizt: lub zas. do jej mater: by takż. daje się dziel. o
nieskończo. czy skła. się z częś: niepodziel: t.j.
czy ostat. częś: składo. materyi są złożo. czy pojed:
Ve. stwor. dwa twierd.
Teza: każd. sub. złożo. skła. się z częś. pojedy: a wśród
istn. nic pojedyń. lub to, co z nich jest złożo.
Anty: żad. nic złożo. nie skła. się z częś. pojedy. bo
nie ma wogó. nic pojedyń.
Dowódz. tezy Lito. 158
dowód. anty: ibid.
Krytyk. Ve: tak teza jak antyte. są fałszy:
poniew. nie mogą być rzecz. prawdz.
Rozwiąz: tej zagad. w idealiz. transcendent:
zob. zas. 4 zwroty = Lito 158

3.6.907

44

Fito. nowe od Kanta

Uwagi krytyczne nad teorią antyku.

Napowr. nad antyter: Lito. 159 —
ta niewątpl. jest błędz.

Przypatrz. się ter. jemu. teorii. Ona tak brzmi
Kant. substr. rzecz. się z ogól. pojedyń. - rzeczywistej. tyl.
rzeczy pojedyn. lub rzeczy z nich złożd.

Lito. 160

W tej form. teoria jest niedokład.
Tylko syst. Leib. odpowia. ter. w form. który jej nad. K.
Ale przeciw. ter. do materyalisty wyrażo. w antyku
jest niety. syst. Leib. - z który. musiał ciągnąć K.
ten taki. pierwsz. . Lito. 161

Forma e mater:

ibid. - 162

§ 20 - Antyno-mie powst. przez zestaw. katego-rie: t. j. wola · do idei nienależąco · w cał. sum. zjawis. zmysło-przedstawiaj. się w świe.

Ale katego-rie. zestaw. w sob. trzy inne:

Inhaer. u. Subsist. –

Causalit. u. Depend.

Gemeinsch. u. Wechselwir.

Trzy te kateg. drugorzęd. mogą ciąg. po sob.: subst.: przyczyn. i działanie wzajem.

Z tych trzech katego. drugorzęd. wypływ. III. tyl. przeczenia

Lit. 163

a stosuj. ją do sumy cał. zjawisk. uważaj. się świat.

pyt. III. czy wszyst. zjawis. są skutk. koniecz. działaj. przycz. czy też przycz. działaj. lub też przycz. dział. z woln. woli.

4.6.907 45

Filo. nowsza od Kanta

Chodzi w tej antyno. o dwa pyt.

Czyto konieczno. stanow. wszystk. zjawis. kosmicz.?

Czy także wolna wola powinna być wolna ze przyczy. niektór. zjawisk?

Teza: Przyczyno.: wedł. praw przyrod. same nie stanow. wszystk. zjawis. przyczy. i potrzeb. także przyczy. działan. wolna woli

Antyte. Niema wolno. w świe. i wszystk. wsz. odby. się wedł. konie. praw przyczy.

Dowód tezy: Lit. 164.

" antyte: " 165.

Rozwiąza. tabe.: Lito. 166

Inacz. niż w antyno. pierw. i drug.

uwa. V. w trzecij tak samo tez. jak antyt. ze prawdz. - ale w różn. dziedzin. - czy porząd. byt. =

W świe. numenów czyli d. Ding an sich panuj. wolno.:

w świe. zjawisk. t. j. empiryj. panuj. zaw. konieczno.

Kryty. uwagi ucd 3a antyno: i postępe. V.
zob. Lito. 168 - 175.

6. ? 907

§ 21 Antynomie owarta Zajm. się stosun. Bo. do post. świa.

Teza: Do świa. należ. jestest. bezwzględ. Konieczn. czy to jako część jego czy jako przyczy.

Antyte. Nigdz. nie ma jestest. bezwzględ. Konieczn. ani w świe. ani po za świa. które byłob. przyczy. świa =

Dowód tezy: Lito 176

Istnieją. porząd. nie daj. się wytłum. bez jakiejś. jestest. Koniecz.

Jak wytłum. je sob. mamy?

Sa tezy możebno! Lito. 177

Dowód antytezy: Lito. 178 –

Filo. nowoż. od Kan.

4

Błędu: syllogiz: K: co do przyczy. pierw. bezwzgled:

Wszystk. zmia: odbyw. się w czas.

Przyczy. pierw. bezwzgled. jest wszyst. zmian

Lito. 178 Ergo przyczy. pierw. a także jest w czasie

(są tu cztery terminy – ergo nulla conclusio)

Należ. b. ułoż. taki syllo:

Wszyst. zmia: odbyw. się w czasie

przyczy. pierw. bezwzgl: jest także zmia:

ergo " " " jest także w czasie

byłab. to konkln. dobr. ale syllo: błęd.

bo przyczy. pierw. bezwzgled. nie jest zmia. lecz wszystk. zmiany

Lito. 179

Raczej trzeb. powied: to, co wywoła. wszystk. zmia. także powsta. w czas jest – i t. d.

ale tego K. nie dowiódł powied.

należ b. przeto ułoż. błęd. syllog. Lito. 179

6.6.90 f

47

Fil. nowa od Kt

Pot. bardzo niefilozofi. jest przypuszcz.: Kt się bezwzględ. pierw. uwzgl.: może być alb. częś. źwić alb. cało. jego zmian.

Lito. 180–181.

Dowodz. antyte. jest w pierw. wzgl.: nienaganne.

Lito 181

druga poło. jest błędn., bo –

ibid.

Antyno. ~~Wszystkiego~~ rozu.: nie są ostate. wyraz. filozo.:

Lito. 182.

O stosun. antyno. do sieb. i Konklus. z nich wynikaj.:

Lito. 183–184

§ 22. <u>Teologia Kanta – d. Ideal der rein. Vernunft.</u>

Trzecia część II cz. Kr.: Dialektyk. transcend.
ma napis: d. Ideal der rein. Vernunft

Rozróżni: a) ogól. formy umysłu. – czas i przestrz.
b) katego. czyli poj. rozsąd. – Verstandesbegr.
Lito. 184
c) idee rozumu – Vernunft ideen

że pomo. któr. owe katego. czyli ogól. formy zjawi. podciągają się pod ogólniejsz. poj. nieskończ. niezależn.

Lito. 184

7-6-907.

48

Idee jedn. czyst. rozu. pozwal. tyl. dojść do pewn. zased ogól. (n.p. świat zależ. od Bo; istnieg. i wolno. i konieczno. i t. d.
Ale to nie wystar. dla dział. ludzk.
Idee wymienio. dozwa. się pewn. upostaciowan.. Takiem uzupeł. idei jest ideał, ze które. pomo. wyobraż. sob. każd. ideę w indiwi. [illegible] wielon. w post. określo.
Tak. ideały istnieg. niewątpliw.: w umyś. ludzk.
Cnota lub mądro. są w rozum. abstrakcyj.: ideami ale gdy Stoi. mów. o mędr. której naśladow. trzeb. myśleć o jakimś ideale.
Różni. międ. mądro. a mędr.: jest różni. międ. pojęcio. a wzor.
Lito. 185.
Te ideały nie posiad. rzeczywisto. objektyw.; są jedn. owemi więc: nie dziet. narz. wyobraź. skoro są wzor.: wedł. który. rozum sądz. i mierzy to, co nie być doskon. w swoim. rodz.
K. porzu.. że taki ideał nie różni się od idei platoń.
Wśród tych ideał. jed. jest najważ. czyli transcend.
Prototyp transcend.

Filo. niem. od Kan.

Jak dochod. do niego ?

Każd. byt. może być uważ. za nieokreśl. i określo.:

jest nieokreślo. gdy rozważ. to co jest w niem nie ma

Śnieg nie jest nie biały Lito 186

jest określo: gdy spostrzeg. że z dwoch kontradyk. przymiot.

tylko jed. może być jemu przypis: | Nowe zamiłow. w dochodz. dialektyk.

śnieg jest biały

Drug. wyznanie o możebno. takieg. przymiot.

i jak z nieg. wyprowadz. się ideał boży. Lito. 186

Bóg jest ideał = ib. 186.

Możeb. i rzeczywisto =

wykaz. na syllogizm. disjunkt. = Lit. 187

Czy Bóg istn. w jak. znaczen. Lit. 188

Teolo. rozum: i jej dowod = ibid =

Wszystk. trzech dowod: który w Niem. dot. jest bad. ceniony. — Lito. 188.

10.6.907

§ 23: Trzy dow: istnien. boż: i krytyk. tychże

Filoz. nowsze od Kan.

Są to dow: fizyko-teologi; kosmologi; ontologi:
Ogól. uwagi p. nich Lito 189 =

dowód ontologiczny: Lito 190-192 -

Co zadz. o kryty. V_1? Lito. 193-195 -

Dowód kosmologi = Lito 196 =

Co zadz. o kryty. V_2?
Lito. 198-200

dowód fizyko-teologi. Lito 200

Co sądzić o Krytyce: tego dowodu? 1

Co warta Krytyka: wszyst. trzech dowod.: 2

11.6.907 50

§. 24. Metodyka i przejś. do filozo. moraln. W drug. części ogól. krytyk. czyst. rozum. Kwestia K. wszystko plan gmachu, który ma być sąd. komplet. czyst. rozu:

Dalsze rozpom: że ~~[illegible]~~ czyst. rozu: ~~rozum~~ rozpad. się na dwie części: jed. bardzo obszerną, któr. poznaliś:

I Transcendentale Elementarlehre =
ta podziel. na 3 częś:
A. d. transcendentale Aesthetik
B. d. " " Analytik } kr. rozu. podziało na 2 ks. i następ. wed. "podział" Tiesz.:
C. d. " " Dialektik

Niewiele dalekie krótsze części drugie

II Transcendentale Methodenlehre

Ta ma dać niejako formal. warun: komplet. systm. czyst. rozu. podzieli ją K na cztery Hauptstücke:

1, d. Disziplin d. rein Vernunft:
przepisy do traktów: kwestyi dogm. - polemi. - hipotez i dowod.

Filo. mor. od Kan.

2 – d. Kanon d. rein. Vernunft:

na co służ: użytk.: ogól. rozu:

jaki jest ideał najwyż. dobr.

o nieśmier. o wiedzy i wierze;

3 – Architektoni. ogól. rozu.

Szta. budow. syste.

4. histo. ogól. rozu = kard. krytyk.

Krot. uwag o zmysłoś. Epik. a intellektua. Plato.

o począt. ogól. pozn. rozum – czy pochod. z doświad.

czy z sam. rozu.;

Arystot. przedst. z empirji

Plat. głow. noologist.

W nowszy. czas. Locke idąc za pierw. a Leib. za drug.

Krot. uwag o meto. użyć pozn. rozum. Jak. [illegible]

11.6.907

Fil. now. od K.

6 [51]

Cel. tych konw. uwag. zebr.: w Methodenlehre – jest uzupeł- i uzupełnienie tego co wyni. z ~~pozytyw.~~ części Kryty. czyst. rozu. a zwłasz. z antynom. czyst. rozu. i z reszty Krytyki. Verlo-Transcen.: To wyraź. uczy. K. przy drug. części ~~K.~~ ~~naukę~~. Metodyki która zajmu. się Kanon. czyst. rozu.:

Mówi tam o ideale najwyż. dobra, jako celu ostat. do któr. zmierz. Kryty. czyst. rozu.: T. III p. 522 (ed. berliń. akad.) Powia. że tak rozum teoretycz. jak praktycz. nie może nie stawia. sobie trzech pyt.:

1) Co mogę wiedz.?

2) Co mam czyn.?

3) Czego mogę się spodziewać?

Zob. też Paulsen, Kant p. 225–228

13-6-907

52

a

Filo. now. od Kan.

§ 25. Kil. uwag ogóln. o Krytyc. myśl. rozu.

Zanim przejdz. do Kryt. prakty. rozu: należy być niejako przebyt. najważ. De któr. Krytyk. myśl. rozu. jest bądź co bądź dzieł. wspania. przedsię. i powszechn.: powód. że dała niektór. przyczyn. i zewnętrz. [illegible]. Już wspom. sądz. że cała filozo. w niej zaw. Ale niekt. drogę do najważ. myśli wiodło. z Krytyk. prakty. rozu. identyfik.

Cóż tedy wiemy. ten któr., zowią się Krytyk. myśl. rozu.; głów. w wynik. oraz a dot. przez Kan. uważ. za najważ. myś. dzieła nowożyt.:

Odsyłam: najnow. dzieło: Gesch. d. Philos. seit Kant — Berlin 906 = Charlottenburg — Dr. Ottona Gramzowa

Krót. przegląd. dla Kan. wykonawców. i prawie wyłączn. zajęt. myśle. ... dzi. ostat. rozdz. Krót. czasy. zajm. się filozo: jak pozytyw. i agnostycyzm. i t. d.

Krót. uwagi. w tym celu, aby każd. któr. zna nie mój. filozo. obraz. do niej wprowadz.: i dać im możno. wyrobien. sob. jednolit. pogląd. na rzecz. Zdaj. się nawet: że do tej. Kant zwać: wstęp. do filo: nie tak wiel. wprowadzać. bo wprowadz. artykuł. któr. się

na filo. jeno. się ni, w nast. kwest. i zadań, któr. [powstawi] rozwią-
.dla porządku. jest zupeł. niezrozum. Dopie. gdy porów. kto hist.
filozo: czytan. oraz wiel. - roi. iż że coś przyjd. - niezrozumi.
A histo. filozo. - najkonsekt. opracow. biografi. a poniew.
wiel. biograf: za a porząd. stąd dziewi. itd. ent.
czasy od Ka. aż do Nietzsch.: opraco. w 13/ książ. biogr.
na zakończ. cał filozo. rozwoj. ujęci w kilk. rozdz: o
syst. świat. wydz.

Ale te biogr: któr. poda. aut. jest utworzyl. 14 =
Kant, Fich. Schell. Heg. i t d. mają. zasadn. pierw. potrzeb.
rozpatr. wyt. do rozwoj. ich filozo. a do tej. wstęp. stwi.
organizm. całk. zamkn. i żyj. znak. myśli. harmonija
rozwoju: Bo filozo. każ. myśli. tyl. wart. że jego życie
i na miejsc Nietzsch. że kluczą do rozum. życie: [illegible]
wydol. całk. osobist. myślicie.

Otóż w tej rozpowi. hist. bardz. jest. [illegible]
a mają: za cele ostat.: wzbudz. konsekt. ducha filozofi.
wyt. taka książ. V.

13·6·907

Filo. now. od Kan.

Str. 38:

1) by opracow. nowi. ro bez dziwiedz. jakieś analityczn. zrady?

2) Odróżnien. rzeczy w sob. od zjawisk zjawisk. wedrec. biologi. ewolu. należ. uważ. ze sztuk: wątpli. wartości.

Nauce wszy. zmysły wyrażnie. się nieraz: ze zmysłów skóry: bez ta drog. nie mógły powst. narzędy umysło. tak zestosow. do natury podział rzeczy. że w isto-poznaw. zwrot takim i jakim jest

3) Pozwach. i konieczy. uczone. narzędzia rad. da się pojąć bez hipotez. przyrod. rozsz. i kategor.

4) Nauka K. o wolno: myśla. (~~intelligible~~ intelligible Freiheit) jest tylko przesuwan. nie rozwiąz. proble: woln. woli

5) K. dowód moral: za istn. Bo. - ne rozróż. metody wasto: jak dowo. dowo. metafi. (dodaj. że chyba tym dowod. w niektó. względ. rozum. auto. ogranicz. postawa)

miejsca ani może nie może

b) W teor: piękn: niema iedn. kontempla. bezinteresu. Ta teor. Kt. w dziedzin. estetyk. wzyw. dojrzewa. do samych illuz. ziel, sam i istotn. obrud.

Ogól. zad = str. 39

Dla postępo. poglądu. nie jesz. opart. ne wynik. nowoż. badań przyrodn. przez Kt przedstaw. się jako wzoro. piętrzą. się budowa błędów

Ale to ani ma włos nie umniej. sławy wielk. myśli. Pomimo jego były zakorzenion. w kultu. jego wieku. Dla tej. jest zależ. od dawn. teor. władz duszy z od scholasty. kult. wrogi, który upowsz. był przez Wolffa Wielko. i trwało. dzieło. Kanta. wyrazy. w id. wzbu. drap. do życi. jego ducha – z wszystk. konsekwen. logi. przeprowad. Kt. bud. olbrzymi. zwiedł błędz. rozgi. zasadni. Cały grunt poznaw. ludzk. zost. przez niego rozkopa. Genial. ucie: wstępn. geneza: nie tow. ne. między now. wydob. owo: z tej. Kan.

Aut. opow. że przez 5 lat z wielk. pomocą. wynik. te poglądy w Allad. Humbold w Berlin (Ameda.

13. 6. 907.

Tak krytyko: to dzieło Xr
Porów.

1) Mirkin, Hat Kant Hume widerlegt?
Kantstud. - v 902 - Tom VII
Rozb. ostrożn. i uważ. wydaw. w Mind
Trzeba studyo. Hume
Ueber die menschl. Natur übers.
von Lipps = 903 -
Zaw badan. nad rozu. [illegible] - stwierd. w
[illegible] przedstaw. [illegible] nie.
Natura [illegible] -

2) Czy czas i przestrzeń są to
[illegible] formy naszej [illegible].

Filo. nov.
od Kar.

54
c

3) Czy tyl. za formą a niemożes być przyczyną ...

4) ~~Zdnet~~ histor. podstawa = przez nowe wytycz. przyk. Anzelmo.

5) O kategorie?

6) O ideach trzech rozumu?

7) Czy wzięt. od rz. rozum. od wrażeń jest doświadczen?

8) Czy ideał boży nie był regulat. ...
... jak idee a nie do
kategorii. J. D.

14.6.907

55

a

Filo. now. od Kant.

§ 26. Etyczne poglady K. wyłoż. są w dwóch pismach głów:

1° Grundlegung zur Metaphy. der Sitten 1786 Rige
wełoż. na pol: przez prof. Wartenberga pod tyt:
Uzasadnien. metafizy. moralności - Lwów 906 =

2°. Kritik der prakti. Vernunft 1788 Rige =
Daleko póź. ogłosił - w 1797 kied. już był prze. zgrzybiał.

3) Metaphys. Anfangsgründe der Rechtslehre
4) " " der Tugendlehre

Dwa te ostatn. pisma wyd. jeno. za jego życia w 1803
w Królew. pod wspóln. tytu.

Metaphysik der Sitten = in 2 Theilen.

Lato 21 9

2 tych pism 1° zapozna. się prze. moraln:
2° " władzą, któr. występ. jako
organ moralno:
3° zyst. moraln. nauk.

Oczywi. głów. pism. jest Krity. prakty. rozu.

Litw. 219 z niej wcz. przedewszystk. pozn. etyki Kant.

Jak krytyk. czyst. rozu. tak. i

z praktyk. r. podział. na 2 głó. części

I Elementarlehre i II Methodenlehre

A. Elementarlehre
~~Pierw~~: podzielo. na 2 księ.: Analityk: i Dialekty.

A ~~Pierwsz~~ Analityk: obejmu. analityk. praktyk. rozu.

tam mowa przeważ. o zasad. – Grundsätze

i motyw: Triebfedern

B Dialekty:

Litw. 220 Druga księ: wykład: antyno. praktyk. rozu.

potem przymiotem praktyk. rozu. nad teoretyk.

dalej nieśmiert. dusz, istnien. Boga

i tak zw. postulata: praktyk. rozu.

II Methodenlehre: krótki wykł. ogól. zasad praktyk. rozu: jak. stosow. należ. do dziel. i postępo. wolność:

14.6.907

56

Filo. now. od Kan.

Musi. ograniczy. się do kilk. głów. punkt:

Jak krytyk. czyst. rozu: zajmu. się czyst. władz: i form. poznaw. bez udzia. empiri: tak w pozy. kryt. prakt. rozu. zajmu. się władz. z której wypły. moralno. — Lito 220.

Władz. ta jest wola

Jak poznan. musi. być alb. czyst. t.j. a priori
z empiri: — — a posteri.

tak i wola musi. dział: alb. pod wpływ. czyst. pojęć (a priori) alb. empiry. (a posteriori.)

Pozat: Jak determinuj. wol. do dział. różny. motywa.

Moty: dla empiry. woli są

Lito. 220 !!

Jak zachowu. się wola wobec tak. przedm. empiry.?

Lito. 221 !!

rozkosz — przyjemno — itd:

siła. rodz. przyjemno: — a

O głów. wład. wrodz. etyk: dawniejsz.

Lito. 221 –

samolubst. – używ. eudemoniz.

Lito. 222 !!

Ale dla wyjd. woli nie ma żad. pobud.

empiryzm = ibid.

Tylko więc czy jest moralnie jakieś

zamien. się w drug: czy jest jakaś wola wyjść?

Jak umyst teoretyk. – dziel. się na wiz. i wyjs.

taki w praktyk: " " " " "

wiz. poj. dz. za praga.

wyj. " za poz. moralne. Lito. 223

Dawniejsze. pyt: czy jest możeb. moralne?

zamien. się w drug. " " wola wyj. wyjs.

na to pyt. odpow. Krytyk. ~~prakt~~ rozum =

17.6.907

Filo. now. od Kant.

§ 27. Prawo moralności. – Aby je wied. – trzeba zapomn. o wszel. wydziel. wszyst. motyw. empirycz. Zost. wted. jakaś ogól. forma prawne tamtych prawideł. w postęp. – Lito. 223

Jeśli zaś motyw dla woli ma być ogól. forma, bez wszelk. treści empiryc. musi do być dyspl. maxy. wogóle, wedł. któr. wszys. ludz. postęp. mają – wszyst. rozum. isto. bez względ. na ochoty pożąd. i skłonność.

Maxy: taka: Działaj w ten sposób, aby maxy. woli Twoj. mogła być normą ogóln. prawodawst. (wyjątkowo nadać także)

Handle so, dass d. Maxime deines Willens jederzeit zugleich als Prinzip ein. allgem. Gesetzgebung gelt. könne.

Zasad. tę nazy. V. d. Sittengesetz.

Prawo to obowiązu. wszyst. jestes. myśl. któr. posiad. wolę wolną. Isto. Najwyż. – jaka różnica? Lito. 224

wola isto. jak działać? a jak działa wola niedosk.

u Najwyż. i najdosk. isto. jest pierwsza.

Lito. 224 –

Prawo moralne. różni się tem od praw przyro. - że te konieczności nie tył. w ustaw. lecz i zew. nieg. ; koniecz. dzieciń. niezal. od woli ustaw. Wszyst. ciało przeznaczon. dziej. się wedł. praw przyro.

Lito. 224 - 5 -

Ale czyn. któr. zależ. od moj. woli - należ. do ety.

Dopó. obra. się w dziedz. praw przyro. - wszyst. dziej. się z konieczności. ale czyny zależ. od moj. woli, dotworzą. pola dla ety.

Gdy rozpraw. się z uczuci. wrażen. instynk. nie znajdzi. się w dziedzi. moralno; lecz praw przyro.

Moż. mieć życz. - ale mózg optatio nie jest przedmio. ety. Lito. 225

Przykł: o polityc. i monarch. - Lito. 225

Ale trzeba rozkazuj. i t. d. - ibid.

Trzeb zaś hipotety. w czem róż. się od katego -

Lito - 225

Trzeb rozkazuj. katego: odnos. się wsz. do moralno. bo nakaz. czynno. dla niej sam. nie dla sam. celu bezwzgl. nie dotyk. etyki - Lito 226

18.6.907

Filozofowanie od Kan.

Gdyb. dziecię prod. wyty. zechciało osobiś. – według egoisty. nie mogłab. żąd. aby tak. postępo. było praw. wszystk. bo ludz. sprzd. b. się wzaj. – bellum omnium contra omnes =

Lito. 226 –

Stąd imp. katego. wykl. wszyst. pobud. egois:

zat. także " " empiry.

bo moty. empiry. za mater. dla woli, do któr. impera. moral. dodaj. formę – form. ta jest wszystk. praw moralne.

Jaki cel imperaty. kategor:

O celu imperaty. kategory?

Cel każd. rozumno. moż. być wolnym i sob. względ. i bezwzgl. Lito. 226

W 1ym raz. cel względ. od inn. zależ.
w 2im " " jest sam dla sieb. cel.

Czy moż. być jestest., któr. sam dla sieb. jest cel.?

K. odpow: Wśród stworz. ziemsk. tyl. osob. ludz. staw. sob. cele względ. t. j. wyg. środ. dla osięg. jakk. inn. celu – Lito 227

Wyni. stąd - że tyl. osoba ludz. moż. być cel. dla sieb.
czyli cel. bezwzględ. podcz. gdy inn. stwor. będą dla niej cel.
Lito. 227

To rozumo. nie jest dziś ~~sch~~ śćte =
Zwrcn. takż. stw. rob. cel. względ. !
n. p. budzą. sob. niew. lub rob. zapas ~~p~~ pozno. !!

Zet. tyl. osob. ludz. ma warto. bezwzglę:
wszyst. inn. jestes. któr. nie są osob. ~~bezwzglę~~ samosiądz:
są celami względ. prakty. dla dziś. czegoś:

Te bezwzględ. warto. osob. ludzk: każ. ter. ogól. prawo. moralno.
tak ułoż:

Postępuj ~~tak~~ u ten sposób, aby tak w swej. osob.
jak w osob. każd. inn. człow. zaw. ludzko. uważ. za
cel względ. za środ. Lito 227

Będą wsz. świat moral. zyst. jestest. rozum.
któr. wzajem. uważaj sieb. za cel. bezwzględ. względ. za środ
Będ. to państ. celów - d. Reich der Zwecke - Lito. 227

18.6.1907

6 [59]

§. 28. Autono. woli. - Prawo moralne. byłob. niekomplet. gdyb. nie było wykonyw. dla sieb. sam. t. j. gdyb. nie było dla sieb. swoj. cel. naczel.

Fils. nowsz. od Kan.

Jak wygląd. maxym. moralno. wobec ślep. posłuszeń. lub gdy spełnia. bywa. bezwzgl. lub dla motyw. egoist. n. p. z obawy i. t. d.?

Lito. 228

Skąd ma wola ludz. brać pobud. swoj. do działan. moral.?

Lito. 228

Czy może wola obcz. narzu. prawo moralne?

Lit. 228

Co ma sob. wola ludzka?

W któr. razi. może ona wykonyw. prawo dla prawa? } Lito 228

Musi sob. sama nad. prawo? }

W jakim sensie może wola prawo jak. uzn. za ~~wolę~~ prawo?

Lito. 229

Co to jest wola autono.? Lito. 229

" " " " heteronomi.?

Autono. woli konieq. warun. moralno.! ibid.

Co mówi filozo. niektorzy. o moralno. chrześcian.?

Lito. 229.

Co mówi oni o tej zasad. K.?

ibid.

Co rozum. K. przez ety. dogmaty:

a co " " krytyq.?

Pierw. przenadz. raz. z metafi.: rozgoz. się krzcienad.

20.6.907

60

§ 29. Wolno. woli

Filo. nowe od Kan.

Co mówi K. o tym proble: w Krytyc. rozu. prakty.?

Lito. 230

Pojęc. wolno. tak złącz. z możno. i konieczno. prawa moral. że bez niej ani żadn. dowod. być nie może

Wolno. prakty. tak. defin. K.: Lito. 230

niezależno. woli od każd. rzeczy z wyjątk. prawa moral.

Wolno. musi być niezalez. od jakichkol. warun.

ergo nigdy. nie moż. zjaw. się w świe. empiry.

bo tam wszystk. zjawis. są określo. i uwarunko.

Ani wolno. empiry. nie mogliby. pozn. bo formy nasz. poznaw. odnoszą się wyłącz. do zjawis.

Wolno. zat. nie istn. dla rozu. – rozum nie potra. powied. ani że jest czy że nie jest – (porów. 3 antyno. Kryt. Czyst. Rozu.)

Lito. 230

Czy moż. pomyśl. przyczy: niezależ. od wsz. skut. będ. zależ.?
Taka przyczy. jeśli jest, będz. prawdzi. woln. byłaby, ale nie rozważ. w ocenie!

W oce. każ. zjawis., każd. rzeczy zjawisk jest zależ.

Lito. 231

Co atoli zrobi w ocenie, jest zależ.=

Ich bin in dem Zt.punkt, dann ich handle, niemals frei!

Moż. wsz. wolnoś. być. zaleźć się poza oce.
tam gdzie nie ma zjawisk a są rzeczy w sob.

Lito 231

Podmiot wolno. nigd. nie podp. pod zmysł.
lecz ma charakt. pozazmysłow.

nigd. nie jest fenom. lecz noumen.

To znaczy: że każ. rzecz ma dwie strony. i t.d.

Lito 231

Fito. now. od Ken:

Czy tak. wolno. jest możeb:

Wraż. iż, że nie jest możeb. bo w świe. myśli (d. intellig. Welt) - góru. idea Boga ergo -

od wszyst. byt. musza wszyst. rzeczy być zależ.!

Die allgenugsamkeit Gottes -

Lito. 231

byt. wszystk. i t. d. ib. 232

Leib. a monady! 232

Zat. wolnoś. człow. przepa: nie rzecz wolna - Bóg.

Pozostaj. możno. panteiz - ale

Spino - 232

Jedyn. wolnoś widzi K. w idealiz. transcend.

Dowó. czas i przestrz. uważ. ze rzeczywi: nic nie wolno - Lit. 232

gdy zaś uważ. je za formy zjawis.

zgadz. się możno. ocalen. wolno.

bo odnajdz. ją w rzeczach, któr. są w sob.

a zostaw. koniecznoś. i zależnoś. ówej dziedzi.

gdz. panuj. czas i przestrz.

Jakież - tłumacz. te kontradykc.:?

Jak K. ją tłumac.:

ma począt. być spełnio. jed. wyp.

od któr. zależ. są wszyst. następ.

Porów. z grecki. pierwo. ruchu.

} Lit. 23?!!

Chcie. myśleć (aprioryzm!) - a chce czuć - ib. 234!

21.6 905.

§. 30. O sumieniu – Zob. Lito. 235

Ponieważ dwa są w każd. podmio. charakte. będ. czyn. ludz. i determinow. i wolą, będ. odpowiedzial. i nieodpowiedz.
Ile razy czyn który nie zgadz. się z praw. moralno.
będz. ludz. jan i uniewinni. go i potępiało
będz. potępiał. ponieważ charak. porzeczęściły. mógł być i t. d.

Lit. 235

będz. uniewinn. ponieważ jest wynik. i t. d.

Lit. 235

Podwój. sąd taki występuje. kiedy o czyn. swoi. w swoj. świado:
tam odzyw. się dwa głosy i t. d.

Lit. 235

Dla K. jest sumien. dowod. wiarygodn. istnie. w nas dwóch charakt.
Gdzie czyn być tylk. wskutek koniecz. –

Lit. 235

Filo. wsp. od Kan.

Dług. wzrod. się K. nad zwykł. więj. sumie. a skreśl. porozumiewy.

To postępowanie gdy nas. uniewin. nie potraf. zegłu: ędzie: jeśli w dzieli zupeł. ognia byli. przy pełn. zmyśl: t. j. w porząd. nasz. wolno.

Teb. K. wstrz. pogodz.... Lid. 236-

Gdyby. znali treść ortów. i t. d.

Lid. 236 !!

W. dow. stąd, że główn. wina nie sped. na

Lid. 236 !

Co mów. wielbicie. K. o pojęc. teor. sumien.?

Schopenh. Lid. 237

Harms "

Kuno Fischer "

21.6-907 6 63

Filo. now. od Kan.

§31. Pir. uwag o Kantow: teor. wolnej woli.

Po pierw: Autonomi. woli w K. jest przyrac. atow. autono. Boga – a new. ciemi wsz: Lito 237

po drug: wolno. woli jest w K. tyl. pozorn. – nie jest pozorną. proble: teor. przesuwa. jego w miejsc. niedostęp. nauko. badan.
Lito. 238

po trzecie: w kwym: o leniwem. nagiłowo. który K. się posiłu? oraz o jeg. zdan. że oddziel. zwyczaj. d. Glückseeligkeit od tego co jest dobr: (d. Gute, – delectabile od bonum – itd.
Lit. 239

po czwar: Wol. zapyt. dla czeg. nemy dział. wedł. praw. powszech. moral? choć go wol. wiedzi: – pewn. dla żyt. endemo.
Lit. 239-240

po piąt: Zwrot u K posz. miło: sieb. sam: i bliźn. oraz miło. Bog =

§ 32 Postulata praktycz. rozu.

Są te zasa. w idee spekulat. rozu. czystej: ale biorą z punkt. widze. prakty: a stąd dowodz. iż jakieś przedm. rzeczywiste

Lito. 240

O wolnej woli mówiliś: ale trzeb. dod. koniecz. uwag. o dodatn. i ujemn. jej stron.

Lito. 241

Drug. postul. jest nieśmiertel. duszy

Lito. 242

Jak dowodzi. dawni filozo. nieśmierć. duszy a jako wynikaj. V. pojęcia.

Lit. 243

Trzeci postul: to ens perfectissimum – bo bez niego nie dojdz. do wyższ. n[illegible]

Lito. 244 –

Co sądz. o dowodz. Boga ze swoich dziejów? Lit. 245

24.6.907

§ 33. Warto. krytyk. praktyk. rozu.

Szczeg. w poprzedz. podaw.: rozmyśl. autor: odnośn. Kantow. za jego krytyk. praktyk. rozu.:

Str. 246 – 248.

Paulsen. jedn.: Kant. się wyra.: p. 318:

Trzeb. powiedz.; że coś Kant nie trzymał. się krytyc., jak krytyk. praktyk. rozu.: z drzemu swe.: potom.: analiz. i dialektyk = rzeczy po raz drugi w całej hist. filo.:

Kant jednak (ciąg. dal. Pauls.) jest tak. pew. swego aprioryzmu. postępow.: że wszyst. dotychcz. formy filozo. moral. powinn. wychodz. od materyal. pobud. (Bestimmungsgründe) zat. Epikur. i Stoicy. Shaftesbury'ego i Wolffa i Crusiusza jako jedn. wielką massa perditionis = usuwa na bok a swoj. metafizy.: obyczaj. ma za pierw. i jedy. syst. moralny. –

Tyl. Pauls.: –

Nie będ. wchodz. w rozbiór zdań: któr.: tyle powsz.: według Paul.

Hist. filo. now. od Kan.

Porów. także: Kirchner'a Katechis. der Gesch. d. Phil. p. 359 sq.

K. przeprowadz.: aby utwór. jednolit. etykę = Skoro K. tez. nie zobo-
trud.: się tą sprzecz. częścią:

Nas tut. obchodz. tyl.: sprzeczn.: znajdz. się w pis. K.
który. zawiera jego etycz. poglą.:

W pierw. z nich, to jest w „Uzasadnieniu metafizy. moralności = Grundleg.
zur Metaphysik der Sitten:

Tam mówi o celu, do któr. dąży. ma zdąż. i o państ. celów
które. ma być kiedy. na ziemi urzeczywistnion. —

Pauls. 311

Szczęśliwo. nie odgryw. tam żad. roli

ale w Krytyc. praktycz. rozum.: występ. szczęśliwo.: wyobraż.
z cnotą = cnota jest to samo, co godno.: zasługiw. na szczęśliwo.
a na niej polega postulat pierwszeń. życi. i Boga

Pauls. 311 =

ale naturalny. związ. międ. szczęśliwo. a cnotą nie ma

Krytyk. idei szczęśliwo. u Kanta

Pauls. 312

25.6.207 Q 65

§ 34. Pogl. Kołłąt. na relig. i Kościół. Znacz. później bo w r. 1793 ogłosił K. swoje przekonan. nie tyl. o relig. wogól. lecz i o relig. chrześcij. Zapew. w obu kryty. przez nas rozbied. nie brak ustęp. w któr. mówi pośred. lub bezpośred. o relig. wogól. i moż. mnięj więc. odgadn. jakie jej wyzna. miejs. w swoim system. Porówn. wcześ. wiemy, że jej zasad: wolno. woli, nieśmiert. duszy i Boga oper. na wzroz: prawdy: się wiodą: każdemu praw. moralno. Jednak: relig. chrześcij. jest fakt. dziejow. z któr. nie mógł wyprow. się a priori, tylko uwzgl. było tak. fakt. histor.: a założo. przez Nieg. Kościół był instytu.: która za jej. czas. wielu już 18 wiek.: kołosal. działal. kultural.: Musiał przeto z nią obejść: łącz. pomag. ich kryty. prakty. rozw.: Chrześci. nie był: a nie rozpocz. ją dzisiaj Napis. tedy K. 1793

d. Religion innerhalb der Grenzen d. blossen Vernunft s.

Pojęcie moralno. jest niezależne i pierwotniejsz. od religii obrzw. duszy, bez. dla K. one rodzic. relig. i Prawo moralne jest pierwo: i nas oboiązu.: jako przez nas rozb. wcze.

Filo. nowoż. od Kan.

Nie służ. prawa moraln. dla tego, że Bóg je nadał, lecz że ono w sobie jest prawdą nas obowiązuj. Jednakże może tego obowiązek wzmocn. przez dodan. mu boż. powagi. Za tych rozkazuj. ukazan. się boskie prawodaw. w pos. majestacie, a tłum. według tej. powag. i woli nas prawo obowiązu. może jedn. wmówić, że ona na porząd. zyska — Z tąd postulat: wynik. potrzeb. takie. boż. prawodaw:

Jednakże relig. history. dodaj. każda pewn. ilość dogmat. o praw., itd. objawion. Wol. tedy zapyt. czy owe history objawien. Jedn. się zgodz. z rozum.: który wymaga za niezaprzecz. może wielki tyyborozkaz. i postul. z niego wynika:

Dzieło: o relig. ~~wewnątrz~~ w granic. samego rozum.: rozpad. się na cztery częś. Każd. zawiera jak najobszerniej

Pierw. część: O przebywan. w nas złego pierw. obok dobr.:
Von d. Einwohnung des bösen Prinzips neben dem guten.
Zło radykal.: czyli grzech pierw. jest to wrodzo. ale zawinion. wina (= intelligibile That- Sündenfall) pochodz. skłonno. by moral. porząd.: przewrócić na korzyść dogadz. skłonnośc. ...

Fil. nowe od Kant.

Potrzeb. mus. odrodzen. ludzko. Bóg nie patrzy na czyny nasze
lecz na dobrą wolę, która usprawiedl. się przez wiarę. Dziatec-
Teski boż. czynu nie może ani ~~dosięgnąć~~ ani ~~odrzucić~~ [ze prawdz. przyjąć ani] odrzuc.
jako nie można. Człow. więc się sam poprawi =

Część druga: O walce dobr. pierwiast. ze złym o panowan. nad
człowiek. Syn Boży - przez któr. i dla któr. świat został stworzo
jest to idea doskonał. Bogu miłego człow. Wierz. w niego
nie znacz.: być pewn. że Jez. ~~był~~ jest syn Boży. lecz wierz. w
Jezusa znacz.: przyjąć do woli wsze: ów ideał moral. doskonało.
któr. symbolizo. jest w Chrystu. Taka jest myśl filozofi:
idei Syna człowiecz. czyli Logosu - Człow. odrodzo. drugą
ocalen. na któr. zastał stary Adam - tyle zasob. każd.
~~rzecz~~ od kupuj. siebie. i ~~przez~~ czyni zadość za grzech Ad.
Cała ta teoretycz: wzięt. bard. ~~dosłownie~~ - a pod względ. moral.
ma obojęt.

Kant. dogm. religii: powsz. być wytłum.: w sens. moraln.

Część trzecia: Zwycięstwo dobr. pierwiast. nad złym -
Aby dobro mogło odnieść zwycięst. i zapanow. nowsz. zasz.

się w społecznoś. cnotli. czyli w królest. boże. Forma tego
państ. moral. jest kościół i wprawdz. niewidział: Różnica
religii empirycz: pochodz. z błędn. mniemania (z któr. niby to
filozo. K. się zatacza na zewn.) jakoby obok życia
cnotliw. potrzeb. było jakie nabożeńst. czyli spełnie. pewn:
obowiązuj. przepisów. Ale celem wiary relig: każd. jest
przerobien. wiary historycz. w czyst. wiarę rozumu (Vernunftglaube). Tak zwan. dogmaty: albo nic nie żadn.
tajemnicz: – n.p. Trójca przenajśw. mówi że Bóg
jest święty i dobry i sprawiedli. – – alb. też nie mają
dla moralnoś. żadn. wagi:
Część czwarta: Służb. boża prawdzi: i nieprawdzi: pod
panowan. dobre. pierwiast. = czyli relig. i rządy popów:
Dienst u. Afterdienst unter der Herrschaft
des gut. Prinzips oder Religion u. Pfaffenthum.
Wiara kościel. powinn. z czas. stać się zbyteczną:
Uprzed. trzyma. się tej wiary i wywyższa. jej nad wiarę
religijn. jest służb. urojon. – Afterdienst – przedł:
nabożeń. jest cnota. Sakram. jako źródła łaski są fetyszyz.

28.6.907

67

§ 35. Krytyka władzy sądzenia – czyli die Kritik d. Urtheilskraft

zob. Lito. 249

jak była sądzon. przez Ficht. Schell. Göthe-go. Schill.

Miała być ośrodk. pośred. – 250

Urtheilskraft

Co warta terminolo.?

Dwa zyzed. = a) sądy określej = bestimmend

b) " reflektuj = reflectirend

Ogól. przez pojęc. za wrażeń = Lit. 251

W dział krytyki: popod. dwie róż. władz – Lito 251

das Gefühl der Lust u. Unlust

to nowa władz. twórcza. sądy =

wedł. wrażeń. zasady =

Filo. niem. od Kan.

Essai critique sur l'Esthetique de Kant par Victor Basch Paris 96 – alcan

Pośrednio · odpowia · swoje · celo =

albo
albo } Lit. 252

Celowo · 1° rodz: = piękne
" 2° " = stosow. zweckmässig

Rozprawa! Lit 252!

dwa pojęcia: różne pojęc.:
a) subjektyw. —
b) objekt. = celowo-pojęc.:

Wszystko · przedmy zajmie: tak podział =
„Einleitg = w 9 rozdz =
I Thl. = Kritik der ästhet. Urtheilskraft
1 Abschnitt = Analytik des ~~Schönen~~ ästhet. " "
I Buch: Analytik des Schönen
6 Momentów a 22 §§

1ᵈ7.907 68

Filo. new. od Kan.

II Buch = Analytik d. Erhabenen =

A vom Mathematisch Erhaben } von §§ 23 – 29
B von dynamisch "

~~Zweiter Abschnitt~~
Deduction des aesthet. Urthls – § 30 – 54

Zweiter Abschnitt d. Dialektik d. aesthet. Urtheilskraft
§§ 55 – 60 (Anhang: Methodenlehre d. Geschmacks)

Zweiter Thl = Kritik der teleologischen Urtheilskraft

Erst Abthlg : Analytik d. teleolog. Urtheilskraft –

I Abthlg = Analytik d. teleologi. Urtheilskraft
§ § 61 – 68

II Abthlg. Dialektik d. teleologi. Urtheilskraft.
§ § 69 – 78 =

Anhang : Methodenlehre der teleolog. Urtheilskraft
§ 79 – 91 =

Tiem-ogn Kryty: - ick wj nekt. zepm. ig piękn. w mene.
nemen = Lito - 253

Co to jest piękn? nie to, co się podob. zmysł. - bo to przyjem.
ani to, co jest przydat - stosow. - bo to jest dobr:

Lit. 253

lecz to sprow. przyjem. sam. ukazan. się, niezależ. od swego bytu

Podob. się bezinteres. - wszystkim - koniecz.

Na sądz. który jest wrodz. nowe: nom:
sad der narzw. smaku =

=

Przyjem. jest to, co bawi = was vergnügt
piękno " " co tyl. się podob: = was gefällt.
dobr. " " co jest cenion. = was geschätzt wird

W pierw. razie odnosi się podoban. do skłonno: (Neigung)
" drug. " " " " " Teski (Gunst)
" trzeci " " " " " szacun = (Achtung)

To są pięk. - paradoxy:
istota - potrzeb. - pięk:
a innych ocenie
w piękn. i t. d.

Gunst ist das einzig freie Wohlgefallen
Alles Interesse setzt Bedürfnis voraus oder
bringt es hervor

Obok piękno. wolne – freie Schönheit – która nas zachwyca. tyl. formą np.: – kwiaty, owoce, arabes: itd = jest piękno: przyczepio: anhängend. Schönheit = w któr. formie nie tyl. jest w sob. harmon. lecz także zgad. się z pojęc. lub cel: przedmio.

postać ludz: = piękn. budowa =

Dotąd zajmow. się piękn. w rzeczy. ściślejsz. – gdy przedmiot. podoba się sam przez się = bezpośred. =

ale może podob. się pośred. zmusza. wyobraź. na wzór do przedstawien. sob. czegoś niezmierz. wielki.

Wted. powst. w zas bezpośred. wraż. nieprzyj. bo męczy się nad zdoln. niemożeb. aby wystaw. sob. coś nieskoń. wielk. Ale po pierw. wraż. nieprzyjem. powsta. uczucie wielkoś: nawet – wewnętrz. a także przedmio. który na nas w ten spos. podziała. dzięki-uczu: wznios. – erhaben –

Wzniosł. jest to, które. przysile. dowod. w nas

itd Lit. 253.

Filo. now. od Kan.

Lit. 253

Wzniosłe · może · mieć ~~[illegible]~~ znamię: męskie.

niezmierne: wielkie = nieb · gwiaździ · morze:
Ta niezmierzoność: w przestrz: wywołuje uczu · zachwytu: intensywny

albo też wzniosłe · może · mieć znam. i groźności:

burza · ciemna = pożar:

Ta wywołuje uczu · odporu:

W obu raz: mamy uczucie · przerażen: · zachw. i uczucie · jest wywołane: = ale ono może być podniesione przez idei nieskończonej =

Ta nie może być wprost · percep: ale może być wyobrażona.

Wzniosło: wektał = wznosi się przez w przedmio.

Zob: Lit. 254 =

Co jest geniusz? = Falkenberg 20 =

Sąd estetyczny: [illegible] " 30 =

O filozo. now. od Kant.

§ 36. O późniejsz. pism. K. nie będ. rozpraw.; odsył. do Litera-
tury do jakie. podręcz.: Wspom. tyl.: że do ostatn. miesięcy życia
filoz. ciąg. coś drukow.: lub do druku przygotow.: pozn.: osłabł.
władz ~~fizycz.~~ ciałesn. i umysło.: O jego. wielk. dział. w filoz. ścisł. wybór
filozof. przyro.: znajdz. się różn. wzmian. w Liter.; ostatecz. zaś
występ.: zawarte aż do ukazan. się jego w roz. wyd. Akad. berlin.
O jego religii w grani.: samego rozum = wspomnieć dostatecz.:
przy Kryt. prakty. rozu.: choć ukaz. się znacz. później. bo dopie.
w 1793 - Także wspomnieć: o jego Metafizy. obyczaj. z r. 1797 -
Jest to połączen. dwóch prac = metafizy. prawa i metafi. cnót =
Dodamy do tego. pracy zum ewigen Frieden =

Jego poglądy. prawnicze = są w zgodzie z ogól. maxyma-
etyczn.: ustalon. w Kryty. prakty. rozu. i w polity.: bryza się
stwierd. ~~wpł~~ teorii wpływ Lockego, Rousseau i Montesquieu. O Kan-
cie nast. nie ter. nie będę = Lite. 257 - 262 =
ani o jego ucz. lub zwolennik =

Powiem tyl.: = Lite. 264 =

Pod koniec XVIII stul. w niem. uniw. przew. wszędz. wykład. wedł.
K. lub zakład. osob. katedr.; jedn. takiej w Jenie zaprow-
wadz. przez czas jakiś głów. wszędz. dziś zapom. Reinhold - zrazu
gorliw. wielbiciel, później przeciw. w wielu punkt. krytyk. oryginal-
nym = mniej głów. tak. zwolenn. było całe kupa:
wymien. tyl: kilku, którzy w ins. dziedzin. filozo: stan: zasłu-
żenia: Tennemanna i Buhlego, wielcy na owe czasy
dziejopisarze filoz:

Jakób Krug (+1842) w młodo: był zwolenn. K - później
znacz. jeg. syst. przerobił - tak samo Krause - i Bolzano.
Liczn. zastęp: zwolenni: na potę: w nauk. społecz: w prawie
(Feuerbach, Zachariae - wśród historyków głośny von Rotteck
Myśla: bier. zasady swej. z Kanta i Rousseau = o teolo:
protestan. i Katol: dalob. się to samo przez. i w których
tyje. wymien: przedstawiciel: teologii Kanta. oczywiście
Kath. - pochwalonych. przerobił:

O wypatkow: znacz. liter: Schillera i Wilh. Humboldta i innych: ich do filo: Kanta wrac. się król: wszy
Litwy = tak samo o przeciwn: K #

zwiana. Hamanna, wiek. Herdera = i Jacobim = który
kończy ogół. uwag. o K.

5.7.907

Filo. now. od Kan.

§ 37. Jan Bogumił Fichte (1762-1814).

Wspom. po krót. o jego młodo. i jak uzysk. zost. stewa: przez duch. swoj: Krytyk. wszelk. Objawien. Ukaz. się na Wielkan. 1792 w Halli nakład. Hartunga w Królewcu:

Versuch einer Kritik aller Offenbarung:

Wspom. o nieporozum. powst. przez imienno. auto: przedmow. Hartung nie wyd. na czas umyśl. przedmo: z której wszys. były by wiedzieli: kto jest auto:

Dopier. tod K. 2 3 lip. 92 do red: Allg. Litter. Ztg = wypow. wyjaś. illuz:

Ale stew: przez to nie umniejszy: się. choć również wzros. nie niektó. krytyk. nieprzychyl: Ale w innej Krytyc. przeciw. wyst. nasz. uczony: umis: dowodz w przed: że uczony. było powodem przez kościoło. i niektó. niewłaściwe same: K.

Dość że Fichte zost. prof. w Jen: po odejściu Reinholda w r. 1794. miał wtedy lat 32 i rozp. wykład. swoj: z ogrom. powodz.

Lito. 283.

Co i jak wydał? – Lit. 284

Ogłosił zaś: w 1794:

Ueb. d. Begr. der Wissenschaftslehre
od. der sog. Philosophie – Jena

W tym. r.:

Grundlage d. gesamt. Wissenschaftslehre
als Hdschr. für ~~seine~~ Zuhörer
(Nielegalnie wydał)

Einige Vorlesung üb. d. Bestimmung d. Gelehrten 1794

1795 Grundriss des Eigenthüml. in der Wissenschaftslehre

1796 = Grundzüg. d. Naturrechts
nach Principien d. Wissenschaftslehre

1798 Syst. d. Sittenlehre = nach Principien d. W. L.

Filoz. now. od Kant.

Tekst. zalsi. orol. czasopis. dla nauk. zwj. nau:

1798 Philos. Journal:

9 dr. v 1^r zeor. 98 ogtor.

Ueber d. Grund unseres Glaubens an eine göttl. Weltregierung

Temz. Forberg:

Entwickelg d. Begr. der Religion:

W tym. czasopis.

Fichte: Appellation an d. Publicum geg. d. Anklage d. Atheismus

Gerichtl: Verantwortungsschreib. geg. d. Anklag. i t.d.

Tamże. tenz: wir-adsytuli o wez. d. Wissenschaftslehre

Spór o artykuł Forberga i jego wor. tekst.

uznanie: bo dod. w r. 99 dymes.

8-7-907

§ 38 System Fichtego nazywa się die Wissenschaftslehre. Sam autor nadał mu tę nazwę, ponieważ filozofia (wedle niego) zadaniem jest tłumaczenie wiedzy a jej zasadą pojęcie wiedzy. Każda wiedza ludzka pochodzi z jakiejś innej wiedzy i z niej tłumaczoną bywa, ale w końcu dochodzi się do jakiejś wiedzy, która nie polega na żadnej innej wiedzy, lecz z siebie samej tłumaczoną być powinna. Szczegółowe wiedze (każda znajduje w innej tłumaczenie swoje, ale wiedza w najogólniejszym znaczeniu× czyli świadomość nie daje się tłumaczyć przez nic innego. Ona jest zjawiskiem, które polega na sobie samem.

Jeżeli jednak ogólna wiedza (die Wissenschaftslehre) ma być umiejętnością, powinna mieć i treść i formę; forma jej będzie jakaś pierwsza zasada a treścią będzie przedmiot, którym się zajmuje. Jaka będzie zasada pierwsza? (Grundsatz) Musi ona mieć pewność bezpośrednią, a może być tylko jedna. Jeżeli ma być bezpośrednio pewną, powinna treść jej i forma wzajem uzasadniać się (będzie zaś treścią każdego zdania, według Fichtego, jego subjekt i predykat, a forma będzie ich połączenie). Oprócz tej zasady pierwszej bezwzględnej mogą być jeszcze dwie zasady pierwotne

8-7-907 73

Filo... od Kan...

Kuno Fischer (+4.7.907)
J. Gottl. Fichte u. seine Vorgänger
Heidelberg 76 – 2e Aufl.
Jest to V tom jego Gesch. d. neuen ... W nowem wyd. jubileuszowem tenże tom jako VI – Heidelberg Winter

Joh. Gottl. Fichte nach sein. Leben, Lehren u. Wirken v. Lud. Noack 62 Leipz.

× (eine Wissenschaft von der Wissenschaft überhaupt)

względne (relative Grundsätze); stosunek ich do pierwotnej zasady bezwzględnej będzie taki, że gdy ta ma sama w sobie uzasadnienie swojej formy i treści, dwie zasady względne biorą od niej uzasadnienie albo dla swojej formy albo dla swojej treści. Stąd mogą tylko być trzy zasady pierwotne, jedna bezwzględna, dwie względne.

Ale wiedza ogólna powinna także mieć swój przedmiot. Będzie nim umiejętność koniecznych i istotnych funkcyj ducha ludzkiego, na których polega wszelka wiedza. Wiedza w najogólniejszem znaczeniu jest czynem wolnym, który z pełną świadomością rozważa funkcye konieczne ducha, oddziela je od przypadkowych i zestawia wszechstronny kształt ludzkiego myślenia. Na spodzie zatem wiedzy jest wolność, która jest i kryteryum prawdy i pewności tego, co wiemy. „Pierwszym dogmatem mojej wiary jest, że jestem rzeczywiście wolny; ten dogmat tworzy przejście do świata umysłowego i tworzy jego grunt stały. Ta wiara jest zarazem łącznikiem dwóch światów umysłowego i zmysłowego i z niej wychodzi nasz system mający obejmować oba światy. Wolność jest jedynie praw- +

+ dziwym bytem i przyczyną wszelkiego innego bytu. Freiheit ist das einzig wahre Sein und der Grund alles andern Seins." (Zob. Sämtl. Werke, Tom IV. p. 54). Chciał autor powiedzieć, że tylko to jest prawdą, co umysł potrafi stworzyć czynem swobodnym z zaczątku zmysłowego, który nam dany jest przez doświadczenie. —

97. 907

74
Filo. nowa od Kan

Gdy Kant zaczyna od teoryi poznania a potem przechodzi do działania praktycznego, w którym objawia się rozum praktyczny, Fichte stawia na pierwszem miejscu działanie, z którego płynie wszelka wiedza. „Wszelka wiedza, tak mówi, zaczyna się od faktu, że jestem działaczem w świecie zmysłowym; bez świadomości tego mego działania nie ma świadomości siebie samego, ani świadomości innej rzeczy, która nie ma być mną" (Sämtl. Werke Tom IV p. 3). „Ja praktyczne, mówi on gdzie indziej, jest to ja pierwotnej świadomości siebie samego. Istota rozumna poznaje się bezpośrednio tylko w chceniu i nie poznałaby ani siebie ani świata, nie byłaby zatem rozumną, gdyby nie była istotą praktyczną. Chcenie (das Wollen) jest najistotniejszym znamieniem rozumu; władza praktyczna jest najwewnętrzniejszym korzeniem naszego ja. Każde wyobrażenie zależy od jakiegoś chcenia." (Sämtl. Werke Tom III p. 21)

Tym sposobem stanowisko człowieka działającego przyjmuje ~~zamienia~~ Fichte także jako stanowisko swojej filozofii powszechnej. „Pojęcie działania jest jedynem, które łączy oba światy dla nas istniejące, zmysłowy i umysłowy. Co stoi naprzeciw mojemu działaniu, jest to świat zmysłowy; co ma powstać wskutek mego działania, jest to świat umysłowy" (Sämtl. Werke, Tom I. p. 467)

Jaki tedy stosunek Fichtego do Kanta? Odpowiada autor na to pytanie w dwóch wstępach ~~przedmowach~~, które ogłosił w 1797 w swem czasopiśmie „Philos. Journal" Tom V i VI. Pierwszy wstęp (Erste Einleitung in die Wissenschaftslehre) przeznaczony dla czytelników, nie mających własnego systemu, został przedrukowany w Sämtl. Werke Tom I p. 417–449; drugi wstęp: Zweite Einleitung in die Wissenschaftslehre für Leser, die schon ein philos. System haben, znajduje się w Sämtl. Werke Tom I. p. 451–518. Powiada Fichte w pierwszym wstępie że jego własna

Wissenschaftslehre jest dobrze zrozumianą filozofią krytyczną Kanta. „Wielki ten człowiek chciał gruntownie przerobić pojęcia swego stulecia o filozofii ~~[struck]~~ a zatem i o wiedzy ale to jemu nie udało się, bo ani jeden z licznych jego następców nie dostrzega, o czem właściwie mowa.” Zatem Fichte postanowił wielkie odkrycie Kanta wyłożyć na nowo, ale niezależnie od niego: „Powiedziałem zawsze i znowu to powtarzam, że mój system nie jest innym, jak system Kanta t.j. że zawiera ten sam pogląd na rzecz, ale w postępowaniu swojem jest zupełnie od wykładu Kanta niezależny.” Dodaje Fichte, że Kant jest dotąd księgą zamkniętą, a co z niego wyczytano, jest właśnie to, co do niego się nie nadaje i co on sam chciał zbić.”

Sprawa między Kantem a dawniejszą filozofią była właściwie o to według Fichtego, czy ~~[struck]~~ być dogmatykiem czy idealistą. Są dwa poglądy na świat możebne. Albo człowiek ma siebie za istotę niezależnie myślącą i wolną, a wtedy rzeczy tego świata zależą od niego; albo też uważa świat za samodzielne jestestwo, siebie zaś produkt zależny od świata. W pierwszym razie człowiek jest twórcą, w drugim jest utworem. Według przyrodzonej natury swojej oświadczają się ludzie za jednym lub drugim poglądem. Jedni wydają się +

\+ idealistami, drudzy dogmatykami. Rozstrzyga o tem charakter i skłonność. „Jaką filozofię ktoś sobie obiera, zależy od tego, jakim się jest człowiekiem; bo system filozoficzny nie jest martwym sprzętem, któryby można odłożyć lub przyjąć wedle upodobania, lecz żyje w nim dusza człowieka, który go posiada. Charakter z natury miękki lub przez niewolę duchową, zbytek uczoności i próżność zmdlały i skrzywiony nigdy nie wzniesie się do idealizmu. ... Gdyby się pokazało, że idealizm jest jedyną filozofią prawdziwą, to filozofem, wyznającym taki idealizm, trzeba się narodzić, być wychowanym lub wychować się samego, ale żadna sztuka ludzka nie potrafi kogoś zrobić idealistą.” (Zob. „Wstęp pierwszy” w Sämmtl. Werke Tom I str. 432 i nast.)

Filo niem. od Kan.

§ 39. Metafizyka Fichtego. To co u Ficht. zow. się Wissenschaftslehre moż. nazwać poprost. Metafizy: ogól.: w znacz. dawn.:

Poznaliś. pierw. zasa.: Ludz. ja stawia (setzt) pierwot. własny swój byt. Doszedł do niej. aut.: przez dwie reflex.: z któr. ker. ma inn. znaczen.: logi.: wi. jemu się zdawa.:

Ponieważ wiedza empiry. – od któr. zaczyna: był zmu. aby odkryć wiedz. czystą, i jest zaw.: obiekt.: przebyw.: w jakk. subjekt.: a subjekt. moż. być. być źródło. myśl. ja – wyni. z tej. że, że jeśli wiedza jest w ludz. ja i musi być ja dawniejsza od niej

Ale wiedz. jest działan. (ein setzen), któr. urzeczyw. ja w samsob.: zanim ted. ja moż. w sob. coś urzeczyw.: musi sieb. sam. urzeczyw. (setzen).

Ale to ja nie moż. być przez coś inn. urzeczyw. jeśli nie przez ja – jakkolw. przyczyn.: zechce. zapatrz.: dla ~~tego~~ tego ja, zarów. zam. stwarz.: więc jest nie był. podmio. lecz absolut. subjekt. To że było jest, jest organiczną – był tej. że nie jest fakt.: (Thatsache – lecz czyn. działal. (Thathandlung)

Jeśli ja jest czemś pierwot. nie moż. być nic pochodn.:

Uznać ja za coś pochodn.: jest to zarów., co je zaprzecz.:

W tem speln. Fich. różni. węg d: swoim syst. (Wszystkie Kant-
wskiego rozumienia) z Spinoz:

Kuno Fisch. 430

Jeśli wiedz: nie zawsz. od faktu lecz od czynno. to
Nauka wiedzy zacz. od rozum. tej czynno. (akcyi)
Pom. tę akcyę i wszy. jej spełn.
Filozof. spełniając tę akcyę umożeb. wiedzę.
I dalej. Fich. uważ: gotów do dział. od niem uczył:
że filozof: speln. tę pierw. akcyę, zaraz. wzyw. i wszystk.
do przyj: jej postulat:

Zdan: że ja pierwot. stwarz. swój własn. byt, nie jest
opowiad. o jakimś fakcie, lecz wezwan:
Stwórz Twoje ja – setze dein ich!
bądź świadom sieb:

(mów. wzniosłości

p. 431 Nie jest to twierdz: bo to potrzebow. dowodu: - a dowód.
lecz jest wezwan: - ale gdy zacz. od postul: wszystk. się
zmien: Nie zacz. filozo. Fich: od słów: tak jest –
(od jakieg. axyom.) lecz: tak działaj:
Na to mów. słud. odpowiedź: nie chcę –
do niemoż. żad. aby ozpokoś. dowodu.

11-7-907-

Filozof: żądaj. na wstęp. jakiejś akcji; żąd. ich. ten, który przyg. odd. się filo: najprzód sieb. uświadom.

Człow. jako indywid: jest wynik. stosun: społeczn; zost: zrobio: przez wpływ: zewn: tem czem jest. Ale uświadom. jest własn. akcyą człow: dla tego. żąd. Fich: aby człow. uczyn. się w tego. czem jest i zrob. się samodziel: aby na początku. wszyst. czem jest, osiągnąć i woli, było jego własn. akcyą =

Pisał. w jedn. z list. do Reinholda: System mój od początk. do końc. jest tyl. analiz. pojęc. wolno. i nie moż. być w nim żadn. (przeciw) obrażen: bo w nim nic nie ma się przyj wolno -

Druga zasada

Z pierw. zas: a = a = wyni: jej przeciwień. a non est non a
Jeś. bow: z pierw. zasa: wyni: iż ja stwarz. sieb. sam: wyl. może nie-ja, i to dalsze wynik: która się zasa: będ. opozycy jakoś - Kto afirmu: coś, musi tak. mówić afirmo. przeciwień: Ponieważ. na pocz. jest tyl. a = zatem: nasuw. się tyl. można afirmo. jego przeciwień. Może. tedy ja stwarz. nie-ja -
Das Ich setzt ein Nicht-Ich -

Vorwo Fich. 43a

non a non est a

Ale co jest nie ja

Romant. ujęł.: świat rzecz. i wyobraź. z tej. strony

Konklur: – Kuno Fisch. 436

Bez. nie rozum. Fich. – prócz nie ja = ?

Nie rozum. das Ding an sich –

Przedpod: = przyro. i ile jest objekt = ... nieś. pos.:

Kuno Fisch. 437 –

zob. jeszcze. 438

Trzecia zasada

Drug. zasad: nakaz. tak. akcz: das Ich setzt im ich das Nicht-ich =

Ale to kontradykcje: – jak tę rozwiązać.

Kuno Fisch. 439

Rozwiąz. w trzeciej zasad:

Das Ich setzt im Ich dem theilbaren Ich ein theilbares Nicht ich entgegen

Teorya wiedzy teorety. i praktyczna –

77

Filo. now. od Kan.

Ta trzecia zasa. umożeł. wiedz. teorety. i prakty:

Przypom. rob. się było pierw. zasa: czyli teza:

d. Ich setzt des Ich –

Antyteza – czyli druga zasad:

d. Ich. setzt sich entgeg. ein Nicht-ich

Nareszcie

Synteza: ponie. Nicht-ich między się w ich – postęp.

sprzeczno: którą trzeb. pogodz: Pogodz. tak się przypuw:

że wzajem. się ogranicz: Ale ogranicz: jest to samo, co

zniesi. pewn: rzeczywisto: za pomo: nega: Ograni. nie

może być negacya zupeł. bo by przeprad. albo ja albo nieja

dla tego: das Ich setzt im Ich dem theilbaren Ich

ein theilbares Nicht Ich entgegen –

IV

Ueberw. 16 –

Pierw. połow. tej. zasa. umożeł. wiedz. teorety =

druga " " " " " prakty:

A dalsze przypom. że trzy zasad: daj. nam trzy głów. katego.

bo się z nich zawsze: a) katery: rzeczywisto – realität

b) " " negacyi

c) " limitacyi –

Zdaje się Ficht. że ta trzecia zasad: (synteza) nie potrzeb-
ździe dowodu: i że ona rozwiąże: wyt. K = jak są możl. sądy
syntety. a priori = Z tej synte. może wyprowadz. całą wiedz.
teorety = bo potrzeb. tyl. w niej odkryć pewną sprzeczn.: Ukaże
stan: przeciw niej jako nowa antyteza, do tej będz. trzeba
szuk. now. syntezy i t. d.

Tak przybędz. do wszystk. określ. rozu: które K. uważa niesumie
Sąd. określ. rozu. =

Przechodz. teraz do wiedzy teorety.
trzeb wynaleźć pewn. sprzeczność. w zasad: że ja
ogranicz. sieb. sam. przez nieja: Uebergang 17

Wynik. z tego.

1) nieja ogranicz. określa ja – a to gdy jest [illegible] w stan.
bierny lub cierpienia:

2) ale ja samo ogranicz. się przez swoje, jest zat.
czynne.

Kontradykt. da rozwiązać się przez now. kategor: Wechsel-
bestimmung = wpływ wzajem.

Ja wpływ. do sieb. negac. przez to, że afirmac. nieja

ale wprowad. do nieb. nieczystość przez to, że neguj. nie ja

Tak wreszcie na nieb. wpływ. ja i nie ja

Gdy ja jest określo: ono cierpi a cierpi przez nie ja

które pomyśl. jest jako czyn.

Stąd kategor. przyczynowo.

Ale przypuścić: przeciw. że w ja przeby. wszelkie nieczystość

a o tyl. jest substan. (nowe kategor.)

a rzeczy zewn. nas wyobraż. sob. że pewne części nieczystości

sob. odejmuj. a przenosi. zewn. nas

Gdy przypuści: że rzeczy zewn. nas dział. na subj. rzecz.

mówi. że przeciwstaw. rzeczy jako nie ja nasze ja. przez to

ograniczy. bywa nasze ja.

ale według. my działa. nie coś rzeczy

Według tego ocen. nas ja jako czyn. lub bierne =

będz. idealist. albo realist.

a rzeczy zyst. godzi w sob. stan. wymag. czyst. bierne.

Pośrednicz. rola wyobraź = Ueber. IV 18 –

Wszystko powst: wrażeń empfinden –

Filo. now. od Kan.

Ueber. 17

poten. wzobraź = Anschauung
poten. rozsąd. – Verstand
" " urtheilskraft =
rozum: Vernunfterkenntniss } Ueberw. IV 18

Ale co ogranicza nieskończ. działa. rozumu ja =
Zasada: takie, że ja afirmu. mnie, jako ograniczonego ja =
Zob. Ueberw. 18 =
Freiheit d. Ich im Verhältn. zur Welt.
Gebundenheit des Ich durch d. Welt insofern es als Intelligenz existirt –
Begr. d. Pflicht =

K. 78.
3. VII. 53. Jerzy